

VFR prezidento vizitas

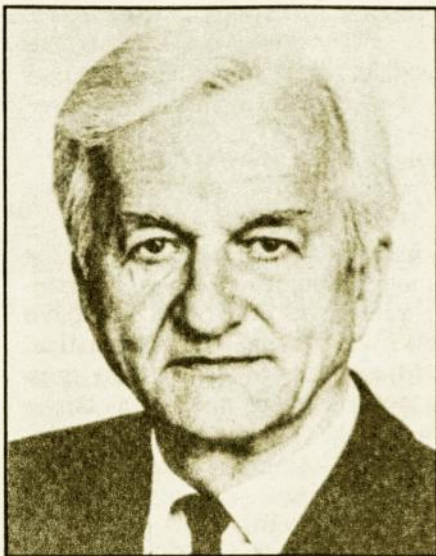
Spalio 21-22 dienomis Lietuvos Respublikos prezidento kvietimu šalyje su oficialiu vizitu lankėsi Vokietijos Federacinės Respublikos prezidentas Richardas von Weizsäckeris.

Aukštasis svečias Antakalnio kapinėse pagerbė žuvusiųjų už Lietuvos laisvę atminimą.

Prezidentas R. von Weizsäckeris susitiko su Lietuvos Respublikos prezidentu A. Brazausku. Įvyko susitikimai su Seimo pirmininku Č. Juršėnu, frakcijų lyderiais.

Aukštasis svečias taip pat susitiko su Lietuvos Respublikos ministru pirmininku A. Šleževičiumi.

Plačiau apie vizitą - kitame numeryje.

Partijos ragina pareikšti norą stoti į NATO

Devynių partijų ir sąjungų lyderiai (Centro sąjungos, Demokratinės darbo partijos, Demokratų partijos, Krikščionių demokratų partijos, Liberalų sąjungos, Socialdemokratų partijos, Tautininkų sąjungos, Nepriklausomybės partijos, Tėvynės sąjungos) kreipėsi į Lietuvos Respublikos Prezidentą dėl Lietuvos Respublikos integravimosi į NATO. Jame sakoma: "Didžiai gerbiamas Respublikos Prezidentė, Lietuvos politinės partijos yra įsitikinusios, kad naujoji Lietuvos politinė situacija, susiklosčiusi išvedus svetimą kariuomenę, reikalauja aiškios sutarimo ir pasitikėjimo paremtos politinių jėgų pozicijos strateginiais Lietuvos politikos klausimais. Ji turėtų tapti

nacionalinės politikos pamatu.

Manome, kad Lietuva, nebūdama integruota į kolektyvinės gynybos sistemą, nėra saugi. Todėl reikėtų kartu su Centrinės Europos valstybėmis jungtis į Vakarų Europos gynybos organizacijas.

Esame įsitikinę, jog Lietuvai būtina aukščiausiu lygiu pareikšti savo norą stoti į NATO".

Prezidento susitikime su devynių politinių partijų vadovais spalio 15 d. išsamiai buvo aptartas partijų siūlymas pareikšti Lietuvos norą stoti į NATO. Prezidentas patarė suformuoti šiuo klausimu Seimo nuomonę. Pasitarimo dalyviai sutiko, kad parlamentas galėtų greičiau patvirtinti bendrą nuostatą.

Prof. Vytautas Landsbergis Londone

Labai lietingą spalio 11-ąją Lietuvos Respublikos Seimo opozicijos lyderis prof. Vytautas Landsbergis atskrido į Londoną. Jį aerouoste pasitiko Lietuvos Respublikos ambasados laikinasis patikėtinis Jungtinėje karalystėje dr. Antanas Nesavas ir DBL S-gos direktorių valdybos pirmininkas Jaras Alkis.

Vakare Lietuvių Namuose įvyko DBL S-gos valdybos surengtas Londono lietuvių bendruomenės veikėjų pasimatymas su prof. Vytautu Landsbergiu ir dr. Laima Andrikiene, kuri apsistojo Londone grįždama iš Didžiosios Britanijos konservatorių partijos konferencijos Blackpool.

Vakarienes metu Seimo opozicijos lyderis pasidalino mintimis, kas vyksta Lietuvoje. Savo pranešime jis apžvelgė įdomesnius Seimo darbo momentus, kalbėjo apie žemės ir namų privatizaciją, kuri yra vykdoma labai keistomis aplinkybėmis, apie bankų negeroves, žemės ūkio gaminių perdirbimo ir kainų problemas, Ma-

žeikių naftos perdirbimo įmonės 50% nuomavimą Rytų kaimynui. Prof. V. Landsbergis atsakė į klausimus apie pilietybę, Lietuvos pasų gavimą, kodėl buvo parinktas Didžiosios Britanijos konservatorių modelis Lietuvos konservatoriams. Besilankantys tautiečiai Lietuvoje pastebėjo, kad Lietuvos kariuomenės vyrukai ir policininkai nariai uniformuoti perka gėrimus arba vaikšto gerokai išilinksmine nuo gėrimo. Ar tai jiems leistina įstatymais? Kalbėta ir apie tai.

Vėliau dr. Laima Andrikiene pasidalino savo įspūdžiais iš britų konservatorių partijos konferencijos.

Šiame pobūvyje daugumai Londono lietuvių teko pirmą kartą susipažinti su Lietuvos Respublikos ambasados pirmuoju sekretoriumi Algimantu Misevičiumi ir kanceliarijos vedėja Imsre Sabaliauskaite.

Buvo malonus vakaras, bet laikas nugalėjo visus ir reikėjo skirstytis namo.

Stasys Kasparas

Londono Lietuvių Namuose. Prof. V. Landsbergis, dr. A. Nesavas, J. Alkis.

Autoriaus nuotr.

Mančesteryje sudaryta Tėvynės Sąjungos rėmėjų grupė

Spalio 9 d. į Mančesterio lietuvių soc. klubą atvyko Lietuvos Seimo narė Laima Liucija Andrikiene. Eimutis Šova su ponija ją atvežė iš Blackpoolyje vykusios konservatorių konferencijos, kurioje ji dalyvavo. Juos priėmė klubo valdyba ir nariai. L. Andrikiene prie bendro vaišių stalo supažindino visus su Lietuvoje vykstančiu dabartiniu gyvenimu ir siekais. Svarbiausias jos tikslas buvo supažindinti tautiečius su įsteigta Lietuvoje politine partija Tėvynės sąjunga (Lietuvos konservatoriai), sudaryti Tėvynės sąjungos narių ir rėmėjų grupę. Dalyvavusieji tam pritarė. Ponia L. Andrikiene išplatino iš Lietuvos atsivežtą spaudą ir Tėvynės sąjungos dokumentus. L.

Andrikiene pareigos Tėvynės sąjungos vadovybėje yra ryšiai su užsieniu ir jaunimo organizacijomis. Jinai sakė, kad narių ir rėmėjų verbavimui atsiųs reikiamus užpildyti blankus ir įgalios asmenis, kurie tą verbavimą praves. Visi tautiečiai prašomi palaikyti Tėvynės sąjungą, kuri yra patriotinė partija.

Politinė partija - Tėvynės Sąjunga (Lietuvos konservatoriai) Lietuvos teisingumo ministerijoje įregistruota 1993 m. gegužės 26 d. Jos pirmininku išrinktas Vytautas Landsbergis; jo pavaduotojai: Algirdas Katkus, Antanas Stasiškis ir Mečys Laurinkus. Valdybos pirmininkas - Gediminas Vagnorius.

A. P-kis

Įdomi kelionė į Britaniją

"EL" prašymu Seimo narė, Tėvynės Sąjungos vadovybės narė Laima Andrikiene pasakoja įspūdžius iš kelionės į Didžiąją Britaniją.

Į Britanijos konservatorių metinę konferenciją Blackpoolyje buvau nuvykusi partijos vicepirmininko, atsakingo už jos tarptautinius ryšius, parlamento nario Sir Geoffreyy Pattie kvietimu. Turėjome būti dviese su profesoriumi Vytautu Landsbergiu, tačiau dėl ligos jis negalėjo ten nuvykti. Konferencijoje taip pat buvo svečių iš beveik visų Rytų ir Centrinės Europos šalių. Į konferenciją atvykome trečiadienio vakarą. Ji vyko nuo antradienio.

Pirmasis įspūdis buvo toks, kad konservatorių partija šiek tiek pasimetusi. Matyt, įtakos turėjo prieš konferenciją spaudoje skelbti reitingai, kad konservatorių populiarumas krinta, kad mažėja J. Major autoritetas. Savo padarę kalbos apie Margaret Thatcher memuarus, kurie netrukus turėjo būti išleisti ir kuriuose - jau buvo žinoma - nemažai kritikos dabartinių partijos lyderių adresu. Tačiau ketvirtadienį konferencijoje nuotaikos pasikeitė. Visą tą dieną sėdėjau konferencijoje ir pastebėjau kelis momentus, kurie lėmė tą persilaužimą. Vienas - tai vidaus reikalų ministro kalba, kurios moto buvo "Law and Order" (įstatymas ir tvarka). Išdėstyta konservatorių partijos pozicija tais klausimais (beje, tai nepaprastai aktualu ir Lietuvai, nes mums teisėtvara ir teisėsauga irgi gyvybiniai klausimai). Antrasis persilaužimo momentas - vieno iš partijos lyderio Kenneth Clark kalba. Žurnalistai apie jį rašė kaip apie vieną iš veikėjų, kuris gali pakeisti J. Majorą partijos vadovu poste. Jo kalboje buvo du labai reikšmingi susirinkusiems sakiniai: kiekvienas John Major priešas yra mano priešas; kiekvienas John Major priešas yra konservatorių partijos priešas. Po šitų žodžių kilo didžiulės ovacijos. Kenneth Clark patvirtino, kad ir toliau lieka John Major draugu ir bendražygiu. Ir trečias momentas - Margaret Thatcher da-

lyvavimas konferencijoje. Ji nieko nekalbėjo, matyt, taip reikėjo... Bet jos pasirodymas, bendražygių rankų paspaudimas turėjo teigiamos įtakos konferencijos dalyviams. Kaip ir John Major, Margaret Thatcher konferencijos dalyviai sutiko atsistoje, griausmingomis ovacijomis. Po to žurnalistams beliko skaičiuoti, kurios ovacijos siekė daugiau decibelų ir kiek sekundžių ilgiau truko. Ketvirtadienio vakare jautėsi, kad konservatoriai yra atgavę pasitikėjimą savo jėgomis, susitelkę, pajutę, kad jei ką gali padaryti, tai tik kartu, bendromis jėgomis. Penktadienį, paskutinę konferencijos dieną, kalbėjo John Major - mes irgi klausėmės jo kalbos. Ji buvo svarbi tuo, kad joje dar kartą buvo išdėstyti visi konservatorių principai, ji vadinosi "Back to the Basics" (grįžimas prie pagrindų). Jis kalbėjo apie šeimą, privatinę nuosavybę, apie mokesčius, apie švietimą. Daugelis jo aptartų temų aktualios ir mums, Lietuvos konservatoriams. Mes visi, atstovavę panašioms partijoms iš Rytų ir Centrinės Europos, tą kalbą išklausemės su labai dideliu dėmesiu. Po to pamatėme britus visai kitokius nei esame susikūrę jų įvaizdį kaip santūrių, šaltų žmonių - britai dainavo, triumfavo, skandavo. Konferencijos pabaiga virto gražia švente.

Po to man su kitais britų konservatorių konferencijos svečiais teko susitikti su Britanijos užsienio reikalų ministru Douglasu Hurd. Jis maždaug pusvalandį kalbėjo, kokią mato Rytų ir Centrinės Europos situaciją. Aš jo paklausiau apie Lietuvos galimybes įstoti į NATO. D. Hurd atsakė, kad tarp kitų klausimų tai bus svarstoma kitų metų sausio mėnesį įvyksiančiame NATO valstybių aukščiausiojo lygio susitikime. Bet jis taip pat pasakė, kad jeigu Jelcinas to nenorės, jeigu tai bus prieš jo interesus, jie tai labai labai rimtai svarstys ir bandys padėti Jelcinui. Ir J. Major kalboje aiškiai buvo pasakyta, kad Britanija remia Jelciną ir remis.

Išklausemė labai įdomią konfe-

rencijos svečio Carl Bildt, Švedijos ministro pirmininko, paskaitą. Ji taip pat buvo skirta Europos ateities vizijai, mėginta numatyti, kokią vietą joje užims Rytų ir Centrinės Europos šalys. Carl Bildt kalbėjo labai realistiškai, daug kartų susilaukė plojimų. Jis atkreipė dėmesį į pavojus dabartinėje Rusijoje, Rytų Europoje, kai susivienija raudonieji ir rудieji - jie randa bendrą interesą. Pačių radikaliausių grupių iš skirtingų politinio spektro pakraščių sąjunga kelia didelį pavojų naujos demokratijos, pilietinės visuomenės formavimuisi. C. Bildt daug kalbėjo apie ekonomiką, būtinumą atidaryti Vakarų rinkas Rytų prekėms, sakė, kad būtint tokiu būdu Europai reikėtų teikti postsocialistinėms šalims pagalbą, o ne duoti pinigų pravalgymui, ragino priimti jaunąsias demokratijas į savo tarpą.

Iš Blackpoolio išvažiavau į Mančesterį, kur minėtasis ponas Geoffreyy Pattie organizavo antrąją konferencijos "Komunistų kontrataka: nauji pavojai jaunoms demokratijoms" turą (apie jos pirmąją dalį pasakojau "EL" Nr. 15 balandžio mėnesį). Ten įvairių valstybių atstovai kalbėjo apie padėtį savo kraštuose. Ypač buvo įdomu paklausti lenkų, latvių, bulgarų įspūdžių, kaip rinkimams ruošiasi Ukraina, Rusija, Vengrija. Dalinomės patirtimi, diskutavome su keliais ekspertais iš Oxfordo universiteto, Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministerijos darbuotojais jau minėtais klausimais - dėl Rytų ir Centrinės Europos kraštų įsijungimo į NATO, dėl konservatorių partijų perspektyvų mūsų kraštuose, kaip jas stiprinti, apie ekonomikos problemas, nes jos postkomunistinėse šalyse labai panašios.

Vieną vakarą Mančesteryje susitikau su ten gyvenančiais tautiečiais Lietuvių socialiniame klube. Džiaugiausi, kad jų nemažai atėjo. Turėjau puikią progą jiems papasakoti apie naujausius įvykius Lietuvoje, LDDP vykdomą politiką, Tėvynės sąjungą, apie mūsų partijos tikslus, jos programą. Pakviečiau juos dalyvauti Tėvynės sąjungos veikloje. Maloniai buvau nustebinta, kad daugelis pasakė: taip, mes būsimės tos partijos nariai (kas turi Lietuvos pasus) arba rėmėjai.

Teko lankytis ir Londone, ten sutikau profesorius Vytautą Landsbergį. Su juo buvome Lietuvių namuose, kur maloniai pabendrauvome su tautiečiais. Cambrido universitete profesorius skaitė paskaitą "Lietuva: kas ji?" Aš esu girdėjusi Vytautą Landsbergį kalbant daug kartų, atrodo, neįmanoma nustebti. Bet jo kalba Cambridge buvo ypatinga. Ypatinga ta prasme, kad joje profesorius apžvelgė visą Lietuvos istoriją nuo seniausiųjų laikų - prisiminė mūsų didžiulius kunigaikščius, valstybės kūrimąsi, partizanų, Sąjūdį, Kovo 11-ąją. Tai buvo išdėstyta ne sausais faktais, bet gražia, vaizdinga, prasminga kalba. Įdomu buvo stebėti anglų studentus - nepaprastai tylą, susikaupimą. Matėsi, kad paliestos jų sielų jautriausios stygos. Buvo daug plojimų ir klausimų apie Lietuvą.

Londone pasistengiau surasti lietuvių, kurie bus Tėvynės sąjungos atstovai, telks jos narius ir rėmėjus.

ELR

LAL lėktuvai nusileis Heathrow aerouoste

"Lietuvos avialinijos" žiemos sezonui visus Londono skrydžius perkels į Heathrow aerouostą. Anksčiau lėktuvai, du kartus per savaitę skrendantys į Britanijos sostinę, nusileisdavo Gatwick aerouoste, o kartą per savaitę - Heathrow, nors jis keliaujančių ir užsienį, o ypač biznio žmonių, atvykstančių trumpam, tarpe visada būdavo

populiaresnis. Tikimasi, kad pagal klientų pageidavimą pakeistas maršrutas bus pastovus.

Nuo lapkričio 1 d. tris kartus per savaitę pirmadieniais, trečiadieniais ir šeštadieniais organizuojami skrydžiai iš Vilniaus į Londoną ir atgal. Iš Vilniaus aerouosto lėktuvai išskrenda 14.15 val., nusileidžia Heathrow - 15.15 val. Iš Heathrow pirmadieniais

ir šeštadieniais išskrenda 16.15 val., trečiadieniais - 16.30 val., Vilniaus aerouoste nusileidžia 21.15 val. ir 21.30 val. nurodyta tvarka.

Lietuvos avialinijos atidaro reguliarius skrydžius pagal tvarkaraštį iš Vilniaus į šešis Europos miestus - Amsterdamą, Berlyną, Kopenhagą, Frankfurtą, Paryžių ir Londoną - kaip jau yra reisai į Maskvą, Varšuvą bei Sankt Peterburgą. Minėtais maršrutais skraido Boeing 737-200s.

Apžvalgininko pastabos

Lietuva atidžiai stebi Rusiją

Apžvalgininkai pastebėjo, kad politiniai įvykiai tarsi žemės drebėjimai: bangos nuo epicentro sklinda į pakraščius, sukeldamos vienokius ar kitokius svyravimus.

Šią palyginimą galima taikyti ir spalio pradžios įvykiams Rusijoje. Susidūrus dviejiems politiniams sluoksniams Rusijos sostinėje, paaštrėjo pilietinis karas Kaukaze, Moldovoje vėl išsižiebė parlamentinės aistros, netgi prosovietinėje Baltarusijoje suaktyvėjo nusikaltėliai, nužudę vieno komercinio banko vadovą. Estijoje vietinius rinkimus iš esmės laimėjo kairiosios ir prorusiškosios jėgos.

Neaplenkė ši "žemės drebėjimo" banga ir Lietuvos. Aktyvesnės tapo nusikaltėlių gaujos. Žinomo žurnalisto Vito Lingio nužudymas - tai noras įbauginti tuos, kurie atskleidžia nusikaltėlių pasaulio uždangą, bei vykdomąją ir įstatymus leidžiančią valdžią. Kai kas komentuoja kitą versiją: nusikaltėliai provokuoja Lietuvos vadovus, kad šie griebtųsi "galvų skaldymo" politikos. Iš karto pašalinti krašto apsaugos, socialinių reikalų ministrai, o į jų vietą braunasi abejotinos kompetencijos kairiosios daugumos atstovai. Esant grūninančiai ekonomikai, toks perstatinėjimas destabilizuoja padėtį Lietuvoje, ko tik ir laukia mafiozinės struktūros.

Motyvuojuodama išprovokuotu būtinumu "ryžtingai spręsti kadru klausimus", Seimo dauguma ėmė uoliai

kištis į bankų politiką. Ketvirtadienį interpelacija pareikšta centrinio banko valdytojų R. Visokavičiui. Jam verčiamos visos Lietuvos ekonomikos bėdos, nors ir Tarptautinis valiutos fondas, ir Pasaulio bankas, ir užsienio finansų ekspertai teigia, kad Lietuvos banko pinigų politika buvo sėkminga. Matyt, tam tikrą įtaką valdžiai daro verslininkai, pramonininkai, šiaip vertelgos, nes lito sustiprinimas suplonino jų pinigines. Nevadinu tai mafija, bet aišku, kad nemažai deputatų, jų giminų ir artimųjų turi "riebias" akcijas kai kuriuose komerciniuose bankuose...

Užsienietis pasakytų: traukė bala tuos vietinius ginčus! Bet dalykas ne ranka numojamas: tokie ekonomikos, politikos trūkčiojimai atstumia valstybės vystymąsi toli atgal.

Antai neseniai iš JAV grįžęs "Litimpex" banko valdytojas Z. Grigošaitis pasakoja, kad daug Amerikos verslininkų vėl atidėjo sumanymus investuoti į Lietuvos ūkį, pirkti įmonę ar steigti bendrą verslą, atidaryti bankų filialus. Toks sustojimas buvo pastebimas, kai po Seimo rinkimų į valdžią Lietuvoje atėjo kairieji, ir po Prezidento rinkimų. Bet paskui užsienio verslininkų įtarimai išblėso, o vidurvasarį man lankantis centrinių bankų darbuotojų seminare Romoje, Rytų Europos šalių biznierių klausinėjo apie verslo ir investicijų galimybes Lietuvoje.

Dabartinis etapas - tai pasikartojimas. Jis patvirtina dėsni: nestabilumas

atbaido užsienio investicijas. O tokį nestabilumą dabar Rytų kraštuose kuria dažnai besikeičiantys vadovai - premjerai, valdžios žmonės, finansininkai. Lietuva šiuo požiūriu neatsilaukė ir pasidavė įvykių Rusijoje įtakai. Rusijos patyrimas po spalio pradžios pučo - geras įrodymas, kad pasaulis, nors ir remia B. Jelciną, tapo atsargesnis. Rusijos prezidento vizitas į Japoniją tai patvirtino: pasirašyta keletas susitarimų, pažadėta Kurilų problemą nagrinėti vėliau, o finansinę paramą Tokijas vėlgi susiejo su demokratijos vystymusi 150 milijoninėje šalyje.

Dabartinis rinkimų periodas Rusijoje buvo reikšmingas ir Lietuvai. Dūmos rinkimai po pusantro mėnesio arba patempus Rusiją į priekį, arba ketveriems metams sustabdys ją. Ir svarbu ne kokios politinės grupuotės susiformavimas būsimame parlamente, o ar priims jis įstatymus, pavyzdžiui, skatinančius privatizaciją. Būtent nuo tokių įstatymų atsivers galimybės gauti Vakarų kreditus, o tai padėtų ir Rusijos gyventojui.

Taigi artimiausi įvykiai Rusijoje, nors čia ir nesitikima žemės drebėjimų, parodys Lietuvai, su kuo mūsų valstybė turės reikalą. Žinoma, dar reikšmingesnės šios prognozės kaimynams estams ir latviams, nes iš jų kraštų neišvesta Rusijos kariuomenė. Tačiau Lietuvos verslo žmonės, o tuo pačiu užsieniečiai, kurie Lietuvą regi biznio tramplinu į Rytus, atidžiai stebi, ar rytinis kaimynas bunda iš miego su pilna letena medaus, ar išskėtęs skaudžius nagus.

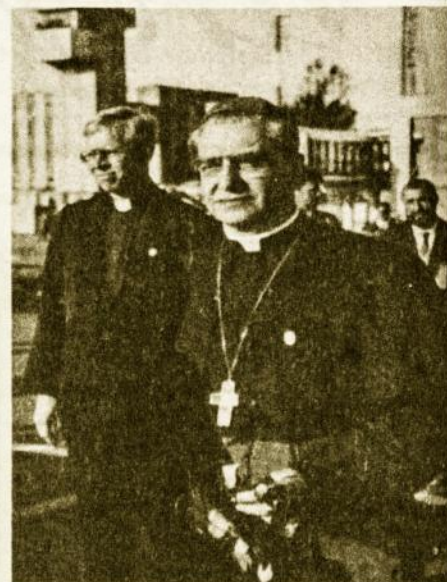
Česlovas Iškauskas

Naujasis Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas

Spalio 15 dieną naujuoju Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininku išrinktas Vilniaus metropolitas arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis.

73 metų kardinolas Vincentas Sladkevičius, beveik pusšimtį metų buvęs aukščiausiu Lietuvos Katalikų bažnyčios hierarchu, iš šio posto atsistatydino prieš kelias savaites, lankdamasis Vatikane. Kardinolo atsistatydinimą priėmė Popiežius Jonas Paulius II. Arkivyskupas A. J. Bačkis išrinktas Kaune įvykusioje Lietuvos vyskupų konferencijoje slaptu balsavimu pagal Vyskupų konferencijos statutą.

A. J. Bačkis gimė 1937 m. vasario 11 d. Kaune. 1954 m. baigė vidurinį mokslo Paryžiuje ir įstojo į St. Sulpice kunigų seminariją. 1961 m. įšventintas kunigu. 1962-1964 m. studijavo Pontificia Academia Ecclesiastica, 1964 m. Laterano universitete įgijo bažnytinės teisės doktoratą. Dirbo įvairių darbų apaštališkose nunciaturose Filipinuose, Kosta Rikoje, Turkijoje, Nigerijoje, o nuo 1973 m. - perkeltas į Vatikaną. Iki paskyrimo Vilniaus arkivyskupu 1991 m. gru-

Arkivyskupas A. J. Bačkis Vilniaus aerouoste š. m. rugsėjo 8 d. per Popiežiaus palydą. Vladimiro Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

džio 24 d. buvo Vatikano pronuncijus Olandijoje. A. J. Bačkis dalyvavo lietuvių tautiniame judėjime - ateitininkų, skautų, lietuvių bendrijoje.

ELI

Vieni pasitraukia iš valdžios, kiti ateina

Spalio 18 d. Lietuvos Prezidento dekretu Audrius Butkevičius atleistas iš krašto apsaugos ministro pareigų. Premjeras A. Šleževičius "Lietuvos rytui" sakė, kad A. Butkevičius pareiškęs norą išvykti studijuoti į karališkąjį gynybos koledžą Londone. Dėl kandidatų į tą postą spauda pateikė įvairių versijų. Tapo žinoma, kad Prezidentas su premjeru tas pareigas pasiūlė Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininko pavaduotojui L. Linkevičiui. Jis gimęs 1961 m. Kaune, baigęs Kauno politechnikos institutą, kur įgijo inžineriaus elektriko specialybę, dirbęs komjaunimo centro komitete, savarankiškos LKP ir LDDP vado-

vaujančiose struktūrose.

Kaip pranešė ELTA, remdamasi neoficialiais, Vyriausybei artimais šaltiniais, rengiasi atsistatydinti socialinės apsaugos ministras Teodoras Medaiskis. Teigiama, kad atsistatydinimo priežastis esanti Vyriausybės vadovo ir ministro nesutarimai dėl vykdomos socialinės politikos.

Apie atsistatydinimą pareiškė dar vienas Seimo komiteto pirmininkas. Tai LDDP frakcijos narys Mindaugas Stakvilevičius, vadovavęs Seimo žmogaus ir piliečio teisių bei tautybių reikalų komitetui. Jis savo prašymą motyvuoja pirmiausia tuo, kad yra pavargęs nuo darbo buvusioje Aukš-

čiausioje Taryboje ir dabartiniame Seime. Be to, jis sakė, kad nusivylęs "Seimu ir žmonėmis, kurie turėtų palaikyti santarvę, kurių pareiga padaryti viską, kad nebūtų kiršinamos tautos".

Spalio 19 d. Seimas balsų dauguma (už 57, prieš 3, susilaikė 31) priitarė pulkininko J. Andriškevičiaus kandidatūrai į šalies kariuomenės vado postą. J. Andriškevičius eina 50 metus, baigęs karo mokyklą Leningrade ir karo akademiją Maskvoje, tarnavęs tarybinėje kariuomenėje Rytų Vokietijoje, Sibire, buvo sovietų karinis patarėjas Etiopijoje. Nuo praėjusių metų rugpjūčio mėnesio - krašto apsaugos mokyklos viršininkas. Opozicija sakė, kad į tą postą geriausiai būtų tikęs išeivijos atstovas.

ELI

SEPTYNIOS DIENOS

Ar bus Kaune "Santaros namai"?

Kaune "Santaros" redakcija ir "Spindulio" spaustuvė surengė profesoriaus Česlovo Kudabos, diplomato Juozo Urbšio ir poligrafinio Vincento Vaičekausko Atminties valandą. Apie ją 10 16 rašo "Kauno diena".

Atminties valanda prasidėjo šv. Arkangelo Mykolo (Iguolos) bažnyčioje, kur tą sekmadienį vos tilpo gausiai susirinkę kauniečiai, o ir nemaža svečių iš toliau. Paskui Mykolo Žilinsko galerijoje dar buvo nepaprastas pokalbis apie tuos tris iškilus žmones. Kartu svarstoma idėja įkurti "Santaros" klubą, kuris ateityje galėtų tapti "Santaros namais".

"Santaros" kultūros žurnalas Lietuvai ir išeivijai, pasirodantis kas ketvirtį (neseniai išėjo 13 numeris), jo maža redakcija traukia Kaune vis daugiau kultūrininkų, prie jų pritampa bendraminčiai iš Vilniaus, išeivijos. Šio žurnalo devizas: "Procul omnis c'esto clamor et ira" (tenutolsta visoks riksmas ir pyktis). Tai visada aukšto meninio skonio ir geros poligrafijos tvarinys.

"...Dabar mes turėtume paklausti mūsų išeiviją, kurios didelė dalis savo praeities šaknimis susieta su Kaunu - kokią Jūs matote "Santaros namų" viziją? Lankydamiesi savo mieste, Jūs būtinai čia užskate paviešėti, tai ko tikėtis, ko laukiate, ką galite pasiūlyti? Gal Jūs dar norėtu-

mėte čia turėti gerą viešbutį, kaip, sakysime, "Šarūnas" Vilniuje, o gal dar biznio informacijos centrą? Jeigu tos idėjos priimtinos, imkime kurti "Santaros namų" fondą, kartu imkimės!" - ragina "Kauno dienoje" Vytautas Jakelaitis.

Lietuvos žingsniai NATO link

"Lietuvos rytas" 10 21 paskelbė interviu su Lietuvos misijos Europos bendrijoje vadovu, Lietuvos Respublikos atstovu prie NATO, nepaprastuoju ir įgaliotuoju ambasadoriumi Adolfu Venckumi.

Komentuodami savo paties Eltai pasakytus žodžius, kad "Lietuvai ne-realu stoti į NATO" (ta žinutė paskelbta ir praėjusiam "EL" numeryje), ambasadorius A. Venckus pasakė: "Nerealu ta prasme, kad mūsų dabar nepriims. Kita vertus, Lietuvai, mano nuomone, reikėtų dėti visas pastangas, kad pakeistume Vakarų valstybių nusistatymą ir būtime priimti į NATO".

A. Venckus sakė, kad Lietuvos ir NATO santykiai ateityje didžia dalimi priklausys nuo NATO valstybių vadovų susitikimo 1994 m. sausio 10 d. Neseniai man teko kalbėtis su vienu JAV misijos prie NATO pareigūnu. Jo nuomone, jei šiame susitikime būtų nuspręsta priimti į NATO naujas valstybes, tai pirmiausia būtų kalbama apie Vyšegrado (Čekijos, Lenkijos ir Vengrijos - ELR) valstybes. Ir jei būtų

nuspręsta šias valstybes priimti, tai, pasak JAV diplomato, yra labai daug galimybių, kad kartu būtų svarstoma ir galimybė priimti Lietuvą bei kitas Baltijos valstybes. Todėl aš tikrai galiu teigti, kad mes artėjame prie NATO, žinoma, jei to ir toliau pageidaus Lietuvos vadovybė".

Ambasadorius A. Venckus sakė, kad gavęs Lietuvos Prezidento pavedimą dėti visas pastangas, kad Lietuva ir toliau artėtų prie NATO.

"Tiesa" turės sumokėti L. Andrikienei 7600 litu

Tai galutinai tapo aišku po to, kai Aukščiausiasis Teismas patvirtino apylinkės teismo sprendimą. Apie tai 10 20 pranešė "Lietuvos aidas".

Spalio 18 d. Aukščiausiajame Teisme buvo nagrinėjamas Uždarosios akcinės bendrovės "Tiesa", kuri leidžia tokiu pat pavadinimu dienraštį, kasacinis skundas dėl Vilniaus I apylinkės teismo rugsėjo 15 d. sprendimo, pagal kurį "Tiesa" privalėjo sumokėti 7600 litų Seimo narei L. Andrikienei už jos garbės ir orumo įžeidimą.

UAB "Tiesa" ir jos advokatas J. Leikauskas, nepatenkinti apylinkės teismo (teisėja R. Mickevičienė) sprendimu, kreipėsi į Aukščiausiąjį Teismą, bet ir ten pralaimėjo: Aukščiausiasis Teismas kasacinį skundą atmetė, apylinkės teismo sprendimą palikęs nepakeistą.

L. Andrikiene tuos pinigus žada atiduoti Tremtinių grįžimo į Lietuvą fondui.

EUROPOS LIETUVIS

SKAITYTOJAMS-RĖMĖJAMS

Bet kuriame Lietuvos pašto skyriuje galite užsiprenumeruoti savaitraštį "Europos lietuvis" 1994 m. Prenumeratos kaina metams - 95 Lt.

Pasiųskite pašto perlaidą šiai sumai į "EL" sąskaitą Nr. 9468879 "Vilniaus komerciniame banke", kodas 260101777. Kitoje pašto perlaidos pusėje nurodykite tikslų savo adresą.

Taip pat prašome užpildyti žemiau atspausdintą kortelę ir pasiųsti "Europos lietuvių" administracijai Vilniuje.

"Europos lietuvių" administracijai,
A. Strazdelio 1, Vilnius 2600.

Prašau "EL" siuntinėti man paštu:

Vardas _____

Pavardė _____

Adresas _____

Pinigus įmokėjau į "EL" sąskaitą Nr. 9468879 "Vilniaus komerciniame banke", kodas 260101777.

Data _____

Parašas _____

PRAKTIŠKIAUSIAS PINIGŲ PERVEDIMAS Į LIETUVĄ

Persiunčiant pinigines dovanas, palikimus, pensijas ir atliekant kitus finansinius reikalus su Lietuva, siūlome pasinaudoti mūsų patarnavimu, ilgamečiu patyrimu ir praktika.

Gavus užsakymą, tuojau išmokame Jūsų nurodytam asmeniui arba organizacijai Lietuvoje skirtą sumą doleriais arba svarais (amerikiečių, anglų).

Pervedimo mokestis 3% plius 15 svarų (pristatymo ir iškeitimo į dolerius išlaidos). Už didesnius nei 5000 svarų pervedimus - mažesnis mokestis.

Z. Juras

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England
Tel. 081 460 2592 FAX 081 318 7643

"Didžioji kunigaikštystė" - renginys apie lietuvių, baltarusių, ukrainiečių ir lenkų liaudies meną

Stasys Eidrigevičius (dešinėje) ir Jerzy Kalina renginyje "Didžioji kunigaikštystė".

"Didžioji kunigaikštystė" - taip vadinasi trijų dienų renginys, įvykęs Varšuvoje. Šios šventės organizatoriai nutarė supažindinti Lenkijos sostinės gyventojus su lietuvių, baltarusių, ukrainiečių ir lenkų liaudies menu, jo ištakomis. Iš Lietuvos atvyko daugiau kaip 100 atlikėjų. Tarp jų - liaudies ansambliai "Seduva" ir "Kikilis", "Lėlės" teatras, Šarūno Nako vadovaujamas Naujosios muzikos ansamblis, ansamblis "Extempore", Algirdo Klovos vadovaujama "Vyd-raga" ir kiti. Jonas Vaitkus atvežė iš-

trauką iš "Vėlinių", su savo menu susirinkusius supažindino Varšuvoje gyvenantis lietuvių dailininkas Stasys Eidrigevičius. Įvyko taip pat Baltarusijos, Lietuvos ir Lenkijos jaunimo susitikimas.

Pirmą kartą Lenkijos dokumentinio kino mėgėjai galėjo susipažinti su lietuvių dokumentininkų darbais: buvo rodomi Audriaus Stonio, Vidmanto Puplauskio, Jono Vaitkaus, Vytauto Urbonavičiaus, Henriko Šablevičiaus, Gyčio Lukšo, Vytauto Landsbergio filmai.

Kūryba, nepavaldi logikai ir protui

Spalio 18-ąją sukako šimtas metų, kai gimė Adomas Galdikas. Vienas žymiausių lietuvių dailininkų, nepaprastai darbštus ir energingas menininkas, aprėpęs daugelį kūrybinės veiklos sričių - tapybą, scenografiją, grafiką.

100-ųjų metinių išvakarėse Kauno paveikslų galerijoje atidaryta didelė Adomo Galdiko darbų paroda. O prieš tai Žemaičių dailės muziejus, kuriamas Plungėje, Mykolo Oginskio rūmuose, pakvietė į nuolatinę dailininko kūrybos ekspoziciją. Apie jo kūrybą ir gyvenimą pasakojanti jubiliejinė paroda veikia nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje.

Vilniuje, Nacionalinėje galerijoje atidaryta paroda - tik nedidelė, vertingiausia, muziejuje saugomos A. Galdiko kūrinių kolekcijos dalis. Tai daugiausia piešiniai, eskizai iš bloknotų, paveikslai, absorbuojantys įvairiausių tradicinio bei moderniojo meno patirtį. Pereini iš vienos salės į kitą, kur priešakyje sukurtus paveikslus keičia emigracijos laikotarpio darbai, atlikti ant kartono alieju ir tempera - lyg atsiduri kitoje erdvėje: trečiojo dešimtmečio darbuose gausu etnografijos motyvų, folklorinės romantikos, eksperimentų ir meno srovių įtakos, ir vis dėlto galima atpažinti savitą Adomo Galdiko neoromantinio tipo ekspresionistinę manierą, vėlesniu kūrybos laikotarpiu virtusią ekspresyviuoju abstrakcionizmu. Dailininkas teigė, jog kūryba - tai ekstazė, nepavaldi logikai ir protui.

A. Galdikas iliustravo knygas, kūrė estampus, 19 teatro spektaklių kostiumus ir dekoracijas, projektavo pašto ženklus, pinigų banknotus, akcijas, plakatus - garsėjo kaip taikomosios grafikos meistras.

Dailininkas studijavo oforto techniką ir tapybą Peterburge, tobulinosi Berlyne, Švedijoje, Italijoje bei Prancūzijoje, pats dėstė Kauno meno mokyklos grafikos studijoje bei Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute. A. Galdikas dėl savo būdo, nenoro ir nemokėjimo taikytis su šablonais buvo "opozicionierius" ir eksperimentatorius, dalyvavo progresyviųjų menininkų gru-

puotėse, bendravo su jaunųjų dailininkų "Ars" grupe, stengėsi suteikti Lietuvos dailei modernesnių bruožų. 1931 ir 1948 metais (jau emigravęs į Vakarus ir kūręs ten) Adomas Galdikas surengė personalines parodas Paryžiuje, vėliau dalyvavo grupinėse lietuvių dailininkų parodose Lietuvoje ir Vakarų Europoje. Už Paryžių 1937 m. pasaulinėje parodoje "Technika ir menas moderniame pasaulyje" eksponuotą triptiką pana "Lietuva" apdovanotas Grand Prix, o už V. Krėvės "Šarūno" maketą - aukso medaliu. 1952 m. emigravęs į JAV apsigyveno Niujorke. Kūrė, dalyvavo lietuvių, amerikiečių dailininkų, taip pat ir tarptautinėse parodose, pelnė pripažinimą, rengė personalines parodas. A. Galdikas buvo Niujorko Lietuvių dailininkų sąjungos ir Amerikos dailininkų profesinės lygos narys. Mirė 1969 gruodžio 7 d.

Daug Adomo Galdiko darbų išblaškytų po pasaulį. Dailininko kūrinių yra privačiose kolekcijose, Nacionaliniame moderniojo meno ir Impresionizmo muziejuose Paryžiuje, Prancūzų kultūros institute Vokietijoje, Putnamo vienuolyne (JAV). Iki revoliucijos A. Galdiko paveikslų buvo A. Štiglico techninio piešimo mokyklos, kurioje dailininkas mokėsi, muziejuje. 1976 m. Niujorke atidaryta A. Galdiko kūrinių galerija. Lietuvoje dailininko darbų kolekcija saugoma Valstybiniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune, Teatro, muzikos ir kino muziejuje. Lietuvos dailės muziejuje yra 631 aliejinės tapybos, temperos, pastelės, akvarelės ir arti 6000 grafikos kūrinių.

Erika Umbrasaitė

Kultūros darbuotojo užrašai

Baimės sukaustyta dvasia

Totalitarizmas - baisingasis dvasios naikintojas ir uzurpuotojas. Jis užgožė žmogų kaip asmenybę, panaikino laisvos minties institucijas, užpildė buvusio dvasingumo erdvę dirbtiniais, primityviais standartais, kuriuose buvo tiksliai forma. Į žmogų įsiveržė baimė, kaip viską užslėpanti ir sutraikanti, kaip visas žmogaus priedermes paminanti chimera. Tos prievartos ir baimės metas išugdė vergą ir pasimetėlį, rankų kilnotoją ir galvos linkčiotoją, ištišusį, nemąstantį žmogelį-padarą. Bemintis knygos puslapis, beaistris publicistikos sakiny, bėspalvė poezijos eilutė užslėpino visas minties, valios ir proto ląsteles. Jas apėmė metastazinė būseną, surakinanti organizmą. Tarsi laisvą, bet epochos gniuždomą, tarsi dorą, bet priverstą nedorai elgtis, tarsi gražų, bet visiškai nušalintą nuo visų grožio šaltinių. Jeigu aš norėjau būti kaip aš, tai turėjau neveidmainiauti sau ir kitiems, turėjau nepataikauti valdininkijai, kasdien neiti kompromiso keliu, konjunktūriškai nesiekti savo veiklos rezultatų. Visos priedermės buvo paminamos, visos tautos tradicijos sunaikinamos, visos istorijos atmintys išderintos, visos dvasios gelmės prišukištos ir chemikalais užterštos. Žmogus, atsistojęs aikštėje vienas, negalėjo būti žmogumi sau, jis tuojau turėjo tapti minia, veikiamą išorinių sąlygų, persekiojama, baudžiama ir nutildoma. Dvasios pasaulis priėjo išsigimimo ribas, o baimė, kaip monolitas, buvo pastatoma vadų skulptūromis ir iškraipytais istorijos surogatais. Žmogus prarado bet kokią žmogiškumą, dvasines vertybes imta supriešinti su materialiais turtais, o spausdintas žodis išsigimė ir suprastėjo.

Kai pabėgama nuo tiesos - išsigimstama, kai paneigiama istorija - nužmogėjama, o kai prarandamas savas dvasios balsas, imi galvoti, kad visai nebegyveni. Taip buvo...

Skausmingos kasdienos kalba

Visuotino sąmyšio laiku žmogaus siela suskeldėjo ir suaižėjo kaip perdžiuvusi žemė karštą vidurvasarį.

Tęsinys. Pradžia Nr. 30.

Visuotinio apraiškos ima sugrįžti į tą gimtąjį tėvų sodžiu, iš kurio visi kažkada išėjome. Su savo našta ant pečių, su savo kraičio skrynelė po pažastimi, su savo kapų atmintimi. O kapuose tikrai kryžiai, kryžiai. Dideli ir maži, kaip tie dideli ir maži žmonių darbai, kurie ištikimi palieka, kurie negali būti pasmerkti, bet gali būti užmiršti.

Ne užmaršties sėkla pasėta Lietuvoje, bet apsikrėsta užmaršties bacilomis, kurios labai ilgai gydomos, kaip tas černobyliškas radioaktyvumas, kuris ne rytoj ar porytoj nustos skleidęs pavojingas dozes. Kasdien budities mumis ir vis pasibeldžia, kai ima apsamanoti istorinės savimonės ir genties buvimo durys. Tai galbūt netgi ne kasdienos, o lemties bilmas. Kai vieni neapkenčia kitų vien dėl to, kad jie kiti, kai skriaudęs bumerangu sugrįžta ir bando nusitaikyti į skriaudėją, sumyšta, subruzda kaip skruzdėlynas ne teisybės ieškojimui, o "teisumo" priešstatui.

Ieškojimai be argumentų ir be alibi nieko neverti. Nežinau, ką dabar veikia rašytojai, bet juose, tikiu, jau vyksta didysis fermentacijos procesas, kai kaupiasi, tvinst, regisi, bet dar nepasirodo. Ne skausmas prislopina žmones, o skausmingoji netiesa, kai drįstama meluoti į akis žiūrint, o laikant akmenį rankoje. Tai primityviosios gyvensenos rudimentai, kurių nei nukopot, nei išravėti. Laikas nuteis neteisiosius ir išteisins nekaltuosius. Laikas niekuomet nepadarą klaidų. Klysta tik tai žmonės, kartais norėdami būti apsišaukėliais, bet nė vienas negalvodamas nemokša esąs. Tas nuopolių ir suklydimų ratas įsuko daug nekaltų, apviltų ir apgautų žmonių. Jie tiki gražiais žodžiais, nes iliuzija vilioja (žinia, ir apgauna). Jie tiki aukštais vyrais, nes rodosi, kad aukštesniam toliau matosi. Iliuzijų turgaus prekeiviai, nešdinkitės namo. Tiesa, tie prekeiviai ne prie šventyklos, o prie Lietuvos. Bet jos paversti turgumi negalima.

Gyvas kultūros daigas

Iš pasakų skrynelės išbėga velniai ir aitvarai, laumės ir raganos, iš dainų dėžutės atvingiuoja liūdesio gaidos ir mergaitiškos gados, o iš karžygių neužbaigto epo iškyla šarūnai, žygimantai, emilijos, vincai ir vytautai.

Su benykstančia senosios balanos gadybės kaimo dvasia neišnyksta tautos dvasia, nes ji įgyja kitokią raišką, kuri prisitaiko prie gyvenimo ritmo, įgyja imunitetą ir skolinasi išminties ne iš kaimynų, o iš prarastų kartų, kuriose buvo dievdirbių ir knygnešių, pilii statytojų ir šventosios ugnies saugotojų, dainių dainių ir išminties sakytojų. Visiems, kurie nori išlikti, savo žemėje būti, lieka vienas vienintelis saugos kelias - protėvių kelias, prakaitu grįstas, krauju sustvirtintas, priešų sumintas ir dorybės išsaugotas. Tuo keliu gali eiti visi, kas dar neparduotas ir kito neišdavęs, kam tėvų žemė šventesnė už pačią švenčiausiąją Kristaus žemę. Dievai, gerieji žmonių globėjai, visuomet yra čia, jie budi prieklėtyje, klausosi prienamyje, prašosi prie pusryčių stalo ir tikisi, kad jie kada nors kam nors dar bus reikalingi. Tie ištikimieji mūsų dievai reikalingi mums dabar, kad nenusloptų sąžinės balsas, kad neišsitrintų istorinės savimonės pėdos.

Lituanisto duonos skonis

Guvios moksleivių akys visuomet mokytojų verčia susikaupiti, pasitempti ir giliai pažvelgti jaunatvės sielone. Vadovėlių galima pasidėti šalia, užversti jį ir klausytis poezijos darnos, prozos ištarmiškų pranašysčių ar kilniažodiškų dramos monologų. Kai vaizdas veja vaizdą, būtinas ir atokvėpis, tos tylios pokalbių salelės, kuriose butis pradingsta ir ji pasislepia būties prieangiuose.

Lituanistas - didysis moksleivio dvasios vedlys, žodžio meistras, oratorystės žinovas, tikras literatūros maestro. Sunku tiek daug iš vieno žmogaus reikalauti, kai pamoka tik 45 minutės, o pertrauka žaibu žybteli. Tokie užmojai būtini kiekvienam lituanistui: ir pašauktam juo būti, ir priverstam juo tapti. Nuo ketvirtosios iki dvyliktosios klasės - ilgas kelias, nužymėtas grožio ženklais. Ir tikrai jais. Priešingu atveju literatūros pamokos gali tapti nuobodžio seminarais, standartizuotomis paskaitomis ar visai neįkvėptais pašnekesiais. Iš lituanisto visuomet privalu reikalauti daugiau negu jis gali, bet ne daugiau negu sugeba.

Aleksandras Šidlauskas

Bičiulio siuntinys

Gauti iš Eugenijaus Matuzevičiaus laiška ar tvarkingai supakuotą siuntinuką nėra retenybė. Poetas mėgsta pradžiuginti bičiulius: pasveikina vardinį, gimtadienio ar šiaip kokių švenčių proga, atsiunčia savo ar kito kurio rašytojo knygą. Negaliu pasigirti, kad tokių siuntinukų būčiau gavęs daug, bet tie, kuriuos gavau, man labai brangūs. Pavyzdžiui, jo rūpesčiu Lietuvoje pakartota antologija "Žemė", kur surinkti jo bendraamžių ir bičiulių eilėraščiai. Su įrašu: "Atminimui mielam bičiuliui (nuo 1946 metų, nuo Kauno dienų) - Petriui Keidošiui (šios antologijos 40-mečio proga). - O mūsų Žemė, mielas Petrai, čia, kur gyvenam, kur Tavo gimtoji Suvalkija, kur mano Šiaurės Lietuva, kur mūsų tėvų ir prosenių kapai".

Šis įrašas - tai visas Eugenijus. Pridursiu, kad jis ne tik puikus poetas, kurio parašytos ir išverstos knygos sudaro nemažą biblioteką, bet ir mūsų literatūros metraštininkas, karštas poezijos šauklys. Jo kruopščiai, ilgus metus kauptas archyvas - turtinga medžiaga tiems, kas panūs panagrinėti mūsų poezijos 50 metų laikotarpį.

Ir rugsėjo mėnesį gautas iš Eugenijaus siuntinukas - labai maloni staigmena. Literatūrinis krikštėvis (redagavo pirmąją mano eilėraščių knygą) atsiuntė naują savo eilėraščių rinkinį "Jau sparno nenumes". Tai įdomios likties knygutė, išleista Jonavoje, poeto 75-jo gimtadienio proga.

(Priminsiu, kad Eugenijus Matuzevičius gimė per 1917-ųjų metų Kūčias). Mat ten, Jonavoje, kitas poezijos fanatikas žurnalistas Kostas Federavičius, įsteigęs leidyklėlę "Dobilas" žurnalui "Ukininkas" (varpininkų 1895-1905 metais leistojo įpėdiniui) leisti, kartu mėgina pradžiuginti ir viena kita poezijos ar prozos knygute. Šiais laikais tai nėra pelningas verslas, bet yra žmonių, kuriems vien duonos nepakanka. Tai liudija ir Eugenijaus Matuzevičiaus rinkinukas.

Man atsiųstoji knygutė (joje rūpestingai ištaisytos korektūros klaidos) palydėta ir trumpu autoriaus komentaru. Dedikacija priminė, kad tai jo "lyrinė brošiūra", Eugenijus savo *nota bene* pridėda, kad "šio rinkinio išleidimą dalinai finansaiškai parėmė Pasvalio rajono Savivaldybė". Ten Krinčine autorius dabar gyvena, ko gero, ilgiau negu Vilniuje Gimtajame Tėvų name.

Tai nedidelė (tiražas 2000 egz.) poeto kūrybos rinktinė (jo "Rinktinių raštų" dvitomis išėjo 1987 m.), kur du eilėraščius radau datuotus 1937 metais, o naujausieji - skaityti šiomis dienomis. Tai paskutiniųjų metų kūrinių, kada Lietuva gyveno naujo saulėtekio rytą. Yra eilėraščių, skirtų kovose už laisvę kritusių draugų (M. Indriliūno) atminimui. Daugelis pastarųjų metų posmų - tai nesibaigianti daina Gimtajai Šiaurės Lietuvai, kur

...užveria akiračio vartus

Berklainių miško šimtametės eglės

Ir Jonkalnio kalvelė iškili,

Daukniūnų senmedžiai

Ir mano prosenio

Valunto pasodinti sodai.

Ilgas sunkus ir sudėtingas poeto kartos kelias, nužymėtas ieškojimų, svyravimų, klaidų, tragiškų lūžių ir veržimosi į priekį... Tas kelias, pasak poeto, paliko nemažą randų, kurių nereikia nei išsiginėti, nei užmiršti. Tai epochos žymė.

Įveikiant tą ilgą nuotolį, daug gyventa, mylėta, daug mielų žmonių sutikta, daug bičiulių įgyta, nemaža ašochi biržietiško alaus išgerta. Tačiau

Atsižūrėti reikia dar saulėtekį

Ir Nidos kopų, ir saulėlydžio

gaisrų

Uksmingų Žemaitijos ažuolynų

Ir Šiaurės Lietuvos kviečių laukų.

Atsižūrėti reikia dar suspėti

Tos žydamos, tų ilgesio akių

Ir tų sapnų,

Kuriuos likimas dovanoja.

Kad tik užtektų laiko -

Turiu aš daug kur dar suspėti.

Galėčiau ilgai cituoti septyneriais metais vyresnį savo bičiulį, rūpestingą poezijos mokytoją, nuostabų Žmogų ir puikų Poetą, bet tai ne šios anotacijos užduotis - noriu tik priminti, kad ir dabar - nelengvu atgimimaisi Tėvynei metu - išsina poezijos knygos, kuriomis entuziastai vie- niši leidėjai sugeba pasveikinti poetų jubiliejų proga.

Petras Keidošius

(Pabaiga - kitame numeryje)

Tarptautinė konferencija Vilniaus geto sunaikinimo 50-mečiui

Tas Vilniuje įvykęs renginys jo dalyvius nukėlė į Lietuvos tragiškos istorijos Antrojo pasaulinio karo metais laikotarpį. Pranešimai buvo skaitomi ir diskutuojama net keturias dienas. Tarp keturių mokslinės konferencijos kolektyvinių organizatorių buvo ir Lietuvos valstybinis žydų muziejus su visur spėjantčiu E. Zingeriu. Nors dominavo žydų genocido (ir ne tik Lietuvoje) temos, bet pranešimai pasižymėjo įvairove, nukėlė ir į tarpukario Lietuvos, net senesnius laikus, vertino žydų santykius su kitomis tautomis per amžius, dabartinius lietuvių-žydų santykius. Gaila, kad vietinių istorikų ir žurnalistų dėmesys šiam renginiui aiškiai buvo per mažas. O juk atskleista dar nežinomų žydų katastrofos Lietuvoje 1940-1944 m. istorijos puslapių, naujai įvertinti sovietizuoti Lietuvos žydų istorijos faktai. Ypač tai liečia žydų pasipriešinimą naciams. Svarbi buvo pagalbos žydams ir jų gelbėjimo tema. Simboliška, jog apie nacių okupacijos laikotarpį pasakojo ir Seimo narys V. Landsbergis, kurio tėvai ir šeima padėjo persekiojamiems žydams.

Konferencijos organizatoriai ir klausytojai gerai įvertino Lietuvos istorijos instituto mokslinio bendradarbio R. Zizo pranešimą "Vilniaus žydų ginkluota kova prieš nacius". Ja-

me nutolta nuo P. Štaro per kelis dešimtmečius Lietuvos sovietinėje istoriografijoje suformuotų stereotipų. Naujais dokumentais buvo paremtas ir jauno istoriko lietuvių A. Bubnio pranešimas drąsia tema "Vokiečių saugumo policijos ir SD ypatingasis būrys Vilniuje (1941-1944)". Drąsia todėl, kad, deja, būrį daugiausia sudarė lietuviai, be to, jame dar buvo rusų ir lenkų. Tarpukario Lietuvoje lietuvių-žydų santykius psichologiniu ir buitiniu aspektu nagrinėjo Vilniaus pedagoginio universiteto doc. J. Mardosa. A. Jakubčionis taip pat pasirinko "slidžių" temą - "Lietuvių požiūris į Vilniaus geto egzistavimą ir jo likvidavimą". Kodėl "slidžių"? Todėl, kad ne be mūsų tautiečių, lietuvių, pagalbos pastaraisiais metais buvo pradėta falsifikuoti Lietuvos istoriją žydų katastrofos klausimu, naudojant sovietinės istoriografijos darbus, Vokietijos nacių slaptųjų tarnybų sėkmingų operacijų darant lietuvių tautą žydšaudžiais nuo pat 1941 m. birželio 22 d. rezultatus ir jų sovietinių kolegų (saugumiečių) "istorinius atradimus" po Nepriklausomybės atkūrimo Kovo 11-ąją.

Gera, jog kaip tik šioje konferencijoje E. Zingeris, I. Lempertas, I. Arad, M. Rolnikaitė, D. Levin, R. Margolis, D. Gelpenas ir kiti žydų tautos atstovai, remdamiesi moksli-

niais tyrimais ir atsiminimais, sugėbjo pasukti konferencijos tėkmę objektyvumo kryptimi. Politizuotų ar abejotinais argumentais pagrįstų pranešimų, įrodinėjančių lietuvių tautos "savanorišką" dalyvavimą žydų genocide ir atsakomybę už jį, buvo nedaug. Šiuo atžvilgiu labiausiai išsiskyrė jauno Izraelio istoriko E. Zuroffo pranešimas "Žudynių atminimas ir atminties žudymas" ir tuoj po jo pasisakymo perskaitytas iš Izraelio neatvykusio pranešėjo tekstas (atrodo, tai buvo vienintelė išimtis). Reikia tikėtis, jog ateityje ir energingasis E. Zuroffas, labiau įsigilinęs į Lietuvos istoriją (o jos supratime, kaip parodė atsakymai į jam pateiktus klausimus, yra daugoka spragų), suvaidins pozityvų vaidmenį tiriant pusės amžiaus senumo įvykius. Po E. Zuroffo pranešimo įsisiūbavusioje diskusijoje Lietuvos istorikų vertinimus pateikė Lietuvos pedagoginio universiteto docentai L. Truska ir R. Batūra.

Beliaka pridurti, jog ne be reikalo pažymėjau 1940 m. kaip Lietuvos žydų katastrofos pradžią. Galima ir patikslinti - nuo birželio 15 d. Iki tos datos Lietuva, o nuo 1939 m. - ir Vilniaus kraštas su dalele grąžintų etninių žemių - buvo viena iš geriausio žydų ir vietinės gyventojų daugumos sugyvenimo šalių. Trinties, be abejo

būta, bet to nebuvo išvengta netgi to meto pačiose demokratiškiausiose Europos šalyse ir JAV. Iki tragiškosios birželio 15-osios Vokietiją ir jos okupuotas šalis nuo žydų pradėjo "vaduoti" A. Hitleris ir naciai. Hitlerio sąjungininkas Europos dalybose Stalinas ir bolševikinė TSRS po Lietuvos "išvadavimo" 1940-aisiais genocido kumštį nukreipė ne tik prieš lietuvių, bet ir prieš žydus (trėmimai, kultūrinių, visuomeninių organizacijų, laikraščių ir žurnalų uždarymas ir pan.). Atsirado ir kolaborantų tarp abiejų tautų. Kiek jų buvo ir kokie jų nuopelnai, istorikai išaiškins. Svarbu suprasti tai, kad šie Lietuvos ir savo tautų interesus išdavę žydai ir lietuviai atstovavo ne tautai, bet tik sau. Tą patį galima pasakyti ir apie naciams nusikaltimus daryti padėjusius lietuvių, lenkus, rusus ar pagaliau tuos negausius žydus, kurie talkindami naciams naikinti tautiečius tikėjosi išsaugoti savo nebežmogišką gyvybę. Tad kalbėdami apie 1940-1945 m., apie nacizmą ir bolševizmą, nepamirškite ir žmonių, kurie tarnavo šioms ideologijoms, konkrečių pavardžių. Ne visus jų lengva išaiškinti archyvuose. Todėl labai svarbūs istorikams yra ir atsiminimai, kuriuos galima būtų skelbti ir "Europos lietuvių" savaitraštyje.

Stanislovas Buchaveckas

Pašventinta karaimų kiesa

Spalio 14 d. antrą kartą po 70 metų Vilniuje pašventinta Lietuvos karaimų šventovė - kiesa. Ta proga į šviesią, dar dažais kvepiančią kiesą susirinko Lietuvos karaimų bendruomenės nariai, svečiai - Turkijos, Prancūzijos, Lenkijos diplomatai, Vilniaus miesto Tarybos ir valdybos vadovai, visuomeninių organizacijų atstovai. Buvo prisiminta kienesos istorija ir žmonės, kurie daugiausia prisidėjo prie jos grąžinimo Lietuvos karaimų bendruomenei.

Lietuvos karaimų kiesa veikė iki 1949 m. Vėliau, motyvuojant, kad trūksta maldininkų, nacionalizuota. Čia įrengta biblioteka, geologijos ir geodezijos valdybos archyvas, vėliau - butai. 1988 m. kiesa grąžinta teisėtiems jos šeimininkams ir penkerius metus restauruojama.

Kiesą pašventino ir pamaldas laikė Lietuvos karaimų religinės bendruomenės pirmininkas M. Firkovičius.

Restauruotos dvi Lietuvos totorių mečetės

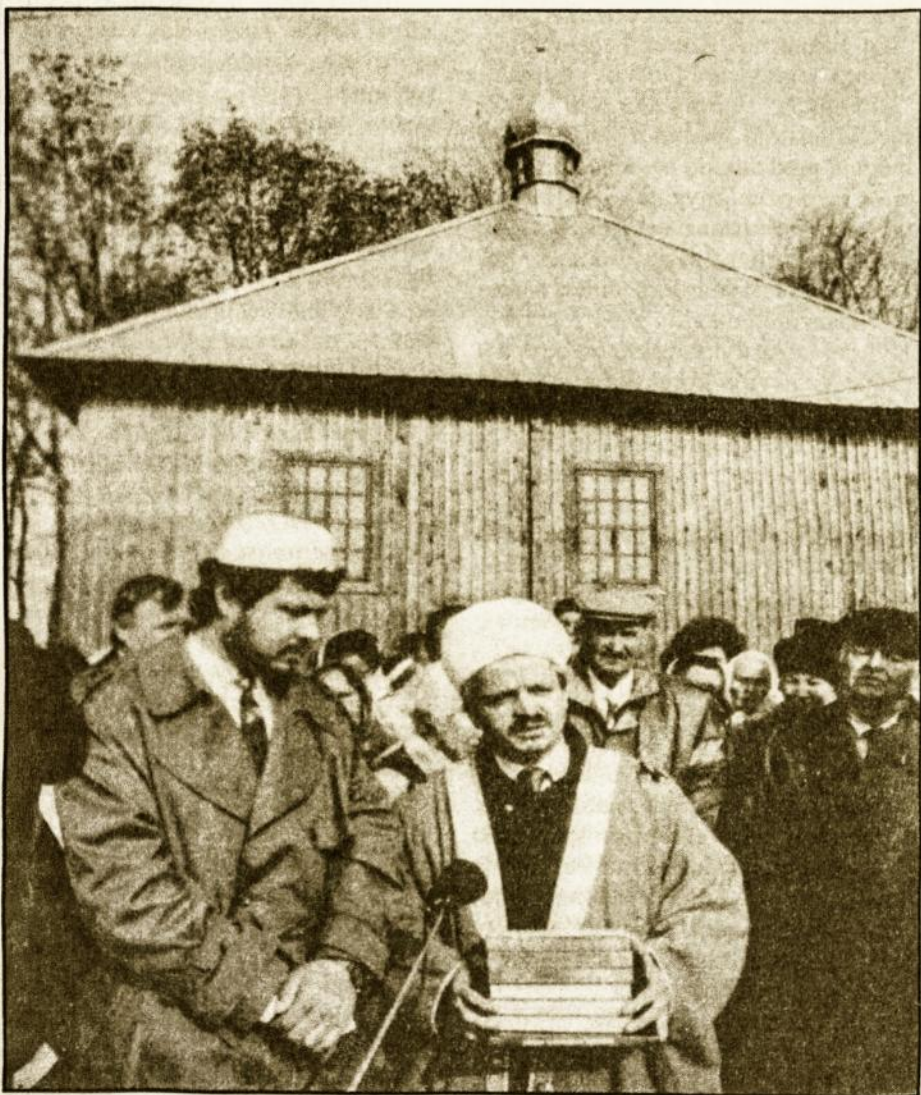
Lietuvos totorių bendruomenių nuo seno gyvenamose vietose - Keturiasdešimties Totorių kaime (Vilniaus raj.) ir Raižiuose (Alytaus raj.) po restauracijos pradėjo veikti dvi totorių mečetės. Iškilmingas jų atšventinimas vyko spalio 7 ir 8 dienomis. Mečečių restauravimą finansavo Lietuvos paminklų apsaugos departamentas, labdaringas fondas iš Jungtinių Arabų Emyratų ir Turkijos ambasada Lietuvoje.

Šiuo metu Lietuvoje gyvena apie

5100 totorių. Didžiausios jų bendruomenės - Vilniuje ir Vilniaus rajone, Kaune, Alytuje, Šalčininkuose. Keturiasdešimties totorių kaime, kur iki Pirmojo pasaulinio karo gyveno vien totoriai, šiuo metu gyvena apie 40 šeimų. Nuo šiol Lietuvoje veikia 4 totorių mečetės.

Totorių mečetė Keturiasdešimties Totorių kaime.

Vladimiro Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

Nuomonės

Daug klausimų

Už blogėjančią gyvenimą dažnai vis dar kaltinamas V. Landsbergis. Neneigiu, buvo padaryta kai kurių klaidų ir jam vadovaujant. Bet jeigu ne V. Landsbergio drąsa bei ryžtas, šiandien tebebūtume "vyresniojo brolio" globojami. Tai turėtų suprasti visi. Jei ne V. Landsbergio nuolatinis raginimas neduoti preteksto provokacijoms, ar nebūtų ir mūsų krašte buvę to, kas šiandien darosi Gruzijoje, Moldovoje, Maskvoje? Tereikėjo tik vieno kito karštesnio žodžio ir būtų prasidėjęs kraujo praliejimas. Pagaliau, ir žemės ūkyje V. Landsbergis norėjo gero: greičiau išvaduoti žmones iš kolchozinės vergijos. Čia ne viską jis galėjo padaryti: ministerijoje sėdėjo buvę komunistai, kurie leido vietiniams komunistams išvogti kolchozinį turtą, negalvodami, kad neokomunistams laimėjus rinkimus, patiems teks sėbėti jų padarytą jovą. Per televiziją buvo rodoma, kad bendrovėse stimpa iš bado gyvuliai. Vėl buvo kaltinamas V. Landsbergis. Bet niekas nepagalvojo, kas turėjo parūpinti gyvuliams pašaro. Už tai reikėjo bausti bendrovių vadovus. Juk jų pareiga rūpintis bendrovių reikalais, o ne savo asmenine gerove - jų gyvuliai iš bado nedvėsė.

Spalio 3 d. važiauvau keliu iš Nemakščių į Eržvilką. Nemakščių apylinkėse mačiau, kad didžiuliai laukai (matyt, bendrovės) nenupjautų javų. Ir ne vienoje vietoje! Idomu, ką dabar kaltins bendrovių, nesudorėjusių derliaus, vadai? Žūsta dešimtys, o gal ir šimtai tonų javų.

Idomu, ką kaltins dabartinė valdžia, kad šių metų ketvirtame ketvirtyje sumažėjo prenumeruojančių spaudą? Gal sakys, kad paštas kaltas, nes kelia kainas už spaudos pristatymą? O kur žiūri Vyriausybė, kad be jos žinios valstybinis paštas kelia paslaugų kainas? Nuo spalio 1 dienos už laiškus tenka mokėti net visu šimtu procentų brangiau. Plėšia kaip įmanydami. O žmonių gyvenimu niekas nesirūpina. Štai pensininkas už kurą namų apšildymui turi atiduoti net dvidešimties mėnesių pensiją, norėdamas žiemą nesusalti savo kukliame namuke. O juk yra namų, kur yra įrengtas šildymas tik skystu kuru. Mūsų vadovų algos astronominės. Jiems negresia sušalimas, badas. Jiems į paprastų žmonių gyvenimą nusišypaut.

Neseniai atvažiavo į Vilnių Estijos vyriausybės žmonės pasitarimui. Jie

atvyko traukiniu, kad būtų valstybei pigiau. Man atrodo, mūsų valstybės vyrai nėra tokie taupūs, nežiūrint rango, važinėja valdiškomis lengvomis mašinomis, lekia lėktuvais (specialiais). Juk ne iš savo kišenės. O paskui šauks, kad biudžetė nėra pinigų. Net ir visokiems baliams valdžios vyrams skiriamos tam tikros sumos. O gal ponai, aukštieji vyrai, ragindami paprastus žmones veržti diržus, taip darykite ir jūs. Būkite solidarūs.

Nesuprantama, kodėl po "paskutinio rusų kareivio išvedimo iš Lietuvos" liko dar apie 400 rusų kareivių. Per metus puikiausiai buvo galima išvesti visą kariuomenę. Atėjo jie 1940 m. per vieną-dvi dienas. Ar likę Vyriausybės leidimu rusų kareiviai ne Trojos arklys? Juk seniai sklido gandai, kad rugsėjo mėnesį Rusijoje vyks perversmas. Referendume Lietuvos žmonės pasisakė už visišką Rusijos kariuomenės išvedimą ir žalos nuo 1940 metų padarytos Lietuvai atlyginimą. Kada bus atlyginta žala ir kokio dydžio jos reikalaus mūsų vyriausybė. Gal vėl ministras perduos visus strateginius derybų planus Rusijai?

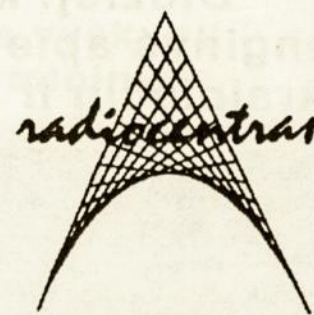
Rinkimų į prezidentus metu iš kairės pusės buvo šaukiama, kad "mums nereikia svetimšalio" t. y. S. Lozoraičio. Kodėl tie patys kairieji taip nešaukė (ir dabar nešaukia) dėl K. Bobelio, kuris yra kitos valstybės pilietis?

Caro valdžia norėjo lietuvių nugirdyti. 1913 m. Vilniaus gubernatoriaus išleido įsakymą, kad "pavasario polydžio metu visos parduotuvės būtų pilnai aprūpintos degtine", pritrūkus degtinės parduotuvių savininkai bus baudžiami. Apie kitas prekes įsakyme nekalbama. Tas įsakymas išspausdintas 1913 m. "Lietuvos ūkininke". Komunistai irgi stengėsi nugirdyti lietuvių. O kas dabar darosi: prisiveisė visokių užėigų, užbėgų, restoranų, bufetų ir pan., tik eikite ir gerkite. Nusigėrus apie nieką negalvojama, jūra iki kelių. Ir valdžios vyrams nusigėrusius lengviau valdyti. Taigi gerkite. Nesvarbu, kad gims invalidai, kad gimstamumas mažėja. Ar nereikėtų alkoholio monopolio klausimą greičiau išspręsti? Aišku, jei bent kiek rūpi tautos likimas.

Klausimų daug. Kas į juos atsakys?

Kęstutis Balčiūnas

Kvėdarna

**COMMERCIAL
RADIO STATION
IN VILNIUS,
LITHUANIA:**

VILNIUS 101.0 FM
67.94 FM
24 hours (continuously)
KAUNAS 107.1 FM
67.67 FM
07.00 - 01.00

**POP, ROCK
MUSIC,
NEWS, REPORTS,
ADVERTISING**

400.000
LISTENERS DAILY

VOA EUROPE

Music and More

VILNIUS FM 105.6

**VOICE OF
AMERICA -
EUROPE:**

CONTEMPORARY
MUSIC,
U.S. AND WORLD
INFORMATION
IN ENGLISH -

CONTINUOUSLY
AND LIVE FROM
WASHINGTON, D.C.

VILNIUS 105.6 FM

150.000
LISTENERS DAILY

ADVERTISING
SERVICE OF

RADIOCENTRAS

AND

VOA EUROPE:

FAX: 370-2-269293
TLX: 261143 LOSC LT
PHONE: 370-2-429073
ADDR: RADIOCENTRAS,
P.O. BOX 1792,
VILNIUS
LITHUANIA

Išnuomojami

atskiri kambariai
ir butai
užsienio svečiams.

Mokestis valiuta.

Rašyti:

"Europos lietuvis"
Strazdelio 1
2600 Vilnius
Lietuva

Skubėjom vėl į Žalumynų gatvę

Vilkaviškyje paminėtas gimnazijos 75-metis

Nors ta gatvė ilgai buvo vadinama kitu vardu ir raudonasis namas, nubalęs, nelyginant pražilęs, seniai ne gimnazija, o biblioteka, bet mes, kurie tą ketvirtadienį skubėjome į savo alma mater 75-ji gimtadienį, neklaidžiojom po Vilkaviškį, o iš karto, nuo mažūkės, anuomet moksleivių bažnyčukės pasukome Vilkajos tilto link - už jos mūsų laukė nedažnai mus matantis gimtasis lizdas. Kvietimai priminė, kad čia bus minimas buvusios "Žiburio" (nuo 1930 metų J. Basanavičiaus valstybinės gimnazijos) 75-erių metų jubiliejus. Mums buvo pasiūlyta įdomi ir turininga programa.

Nors jubiliatės lyg ir negalėčiau vadinti mano gimnazija - buvau čia "prisiglaudęs" tik vienerius metus. Marijonų gimnaziją uždarius, mudu su klasės draugu poetu Kostu Kubilinsku, tik ką tapę trečiokais, persikėlėme į Vilkaviškį. Vis dėlto tai yra ir mano gimnazija.

Atvyko ir Stefanija Svoltytė-Lietuvinkienė, įstojusi gimnazijon 1919 m., bėgiojusi jos koridoriuose kartu su Saliute Bačinskaitė, būsimąja Salomėja Nėrima, baigusi ją 1927 metais. Dar žvali, guvi, ji pasveikino jaunesniuosius bendramokslius, primindama jiems Salomėjos Nėries jai įrašytus žodžius "Reikia kilti aukštyn, nes iš aukštai toli matyti".

Buvęs gimnazistas, dabar dėstytojas, daugelio puikių renginių organizatorius V. Tarasonis pakvietė susirinkusius į... pamoką. 1927-1935 metų gimnazistė V. Švabaitė-Brazauskienė (poetės Julijos sesuo), išrinkta seniūne, priminė anuometinės pamokų pradžios maldą, ir pamokos vadovas pradėjo tikrinti visus pagal sąrašą. Tik paminėjus pavardę, greta sėdintys lengviau atsidusdavo, pažinę savo tik ką "esu" pasakiusį bendramokslį ar bendramokslę. Kiekvienas pašauktas - tai atskira, dažnai labai sudėtinga ir spalvinga istorija, neretai tragiška biografija. Šimtmečio, kartos biografija.

Išstojau į "basanavičinę" lemtingą 1940-ųjų rudenį, po triukšmingos mitinginės vasaros, kada trispalvę pakeitė raudona vėliava. Metus kai mokytojai baigė gyvulinuose vagonuose

Dr. V. Mauritis po ilgų metų susitiko su bendramoksliais.

J. Lukoševičiaus nuotr.

vežami į Sibrą. Pirmąją karo dieną hitleriniai okupantai prie mūsų klasės draugo J. Adomavičiaus lango sušaudė kitą bendraklasį J. Sadauską. O 1944 m. vasarą 15 mokytojų ir keli šimtai moksleivių pasitraukė į Vakarus.

Jubiliejinės sąšaukos metu vieni pasakojosi, kaip buvo gainiojami degančių Rytprūsų laukais, bombarduojami, gaudomi apkasams kasti ir vermachtan, antrieji - godojo rūsčius ir šurpias epopejas apie Golgotas Sibire, anglies kasyklų katorgoje, apie kančias ir nužmoginimą, tretieji - atsidūrę už jūrų-marių, savo poringų irgi nepradėjo linksma gaida, nepasakojo apie pramogas ir perteklius: jiems taip pat teko sunki tremties dalia, jie vargo dirbdami, alko darbo netekę.

Tačiau jubiliejaus dieną visa tai buvo jau gerokai nutolę, Lietuva vėl buvo laisva ir nepriklausoma, visus gaubė gaudi ir džiugi susitikimo nuotaika: glebėsčiavosi ilgus dešimtmečius nesimatę bendraklasiai, atvirai bučiavosi anie gimnazistai, kitados slapčia dūsavę ir vogę bučinius ant Meilės tilto.

ženklą. Apie poeto vaikystę mums pasakojo jo artimas gimnaitis Juozas Šneideris.

Anuo metu tarp mokytojų atsirado ir rašytojų: legendinis keturvėjininkas su granata krūtinėje ir liepsnosvaidžiu širdims deginti Salys Šemerys (beje, šios gimnazijos auklėtinis). Prancūzų (ir, berods, lotynų) kalbą dėstė novelių knygos "Rudenio melodijos" autorius Stasys Tamulaitis, gana greitai gavęs "Pustelninko" pravardę (pagal vienos novelės antraštę). Bet pats ryškiausias, bent man, mokytojas buvo Juozas Kralikauskas - gimnazijos inspektorius, mokęs mus lietuvių kalbos. Tada jis buvo nedidelės novelių knygos "Septyni kalvijai" autorius. Dabar tai įžymus išeivijos romanistas, daugelio premijų laureatas, literatūros konkursų laimėtojas. Jis neseniai priimtas ir į Lietuvos rašytojų sąjungą, gyvena Kanadoje. Kritikas J. Grinius jį - plačiai žinomos mindauginės trilogijos autorių - yra pavadinęs lyrinio ekspresionistu, pasirinkusiu išpažintinės apysakos modelį. Neseniai išėjusioje čikagiškėje knygoje "Lietuvių egzodo literatūra" kitas kritikas Vytautas A. Jonynas J. Kralikausko kūrybos apžvalgai skyrė net 8 puslapius, palankiai vertindamas jo įnašą į lietuvių literatūrą. Ne taip seniai išties po pietę sėdėjau su juo viename Vilniaus viešbutyje, ir viens kitam pasakojome apie tuos ilgus ir rūsčius metus, kai nesimatėme. Jis bylojo man apie alinantią darbą, skaudžias traumas aukso kasykloje ir fabrikuose, guodėsi, kad tada galėjęs rašyti tik priešokiais, po sunkios sekinančios dienos. Buvau spėjęs perskaityti keletą jo knygų - vaizdingų romanų apie mūsų šauniąją senovę, jos šauniuosius vadus ir kunigaikščius. Jos man padarė didžiulį įspūdį, nepamirštamą iki šiol. Jo apysakoje "Vėlinės", kurią jis yra skyręs "nesuskaitytiems 1940-53 pirmo laiko po vėlena karstuose ar kolektyvinėse duobėse be karstų" palaidotiems, raudau ne vieną epizodą, ne vieną koliziją, ne vieną veidą, primenančius anų dienų Vilkaviškį, jo gimnaziją.

O jubiliejinės pamokos metu mes visi prisiminėme, ką gavę, ko netekę, prisiminėme tuos, kurių kapai išblaš-

kyti po visus žemynus. Kaip klusnūs mokiniukai stojosi ir rauda inžinieriai ir gydytojai, agronomės ir mokytojos, verslininkai ir namų šeimininkės, poetas ir kunigas. Beje, du pastarieji sėdėjo vienoje klasėje: šias eilutes rašantis ir Miroslavo parapijos klebonas Jonas Baranauskas, kuris, beje, pradėjo jubiliejų mišiomis. Be abejo, daugiausia buvusio "basanavičiukų" - pensininkai, seneliai ir močiutės, uošviai, anytos, šešuriai...

Daktaras iš Monrealio Vytautas Mauritis (sesuo Aldona anuomet mokėsi mano klasėje) pasakojo, kaip 1985 metų rugpjūčio 31 d. Clevelende jie - 60 vilkaviškiečių - paminėjo gimtosios gimnazijos pirmosios laidos šešiasdešimtmetį. Apie kitų į užjūrius nuklydusių "basanavičiukų" darbų ir dalią pasakojo kita "užsienietė" Vanda Lapaitytė-Blauzdžiūnienė, irgi anų metų moksleivė.

Daugelio kalbėjusių mintis ir nuotaikas galima apibendrinti vilkaviškiečio Kazio Bradūno, kuris, deja, jubiliejaus dieną turėjo grįžti į Čikagą, posmu: *Mano draugai jau pilkapiuose guli Prie upių, ant kalvų ir girių gelmėse. Randu vien pėdas saulės ir mėnulio, Ir medžiuos ošia slama jų dvasia.*

Ir ne tik pilkapiuose ant Nemuno, Širvintos ar Vilkajos krantų, bet ir kauburėliuose, kurie išbarstyti po Gulago ledynus ir Amerikos kapines, Oriolo sniegynuose ir Berlyno prieigose, prie Monte Casino ir Indonezijos džiunglėse, Brisbane ir Hobarte, palaidoti atskirai ir bendruose kapuose, po paminklais ir visiškai pamiršti. *Mus mato nedažnai gimtasis mūsų lizdas,*

Pasviečiais gainiojo mus šimtmetis nuožmus. -- Imperijos sugriuvo, diktatūros, karalystės, Jų nuolaužos negailestingai traiškė mus.

Antrąją dieną vyresnieji "basanavičiukai" susitikinėjo su dabartiniais moksleiviais ir būsimaisiais gimnazistais. Dabar Vilkaviškio rajone yra apie 10 vidurinių mokyklų. Mudu su Vytautu Mauričiu ir jo ponija aplankėme

Nukelta į 6 psl.

Atsiusta paminėti

"Anglijos lietuvių klubas Chicagoje". III dalis. 30 metų veiklos sukaktis.

Šį leidinį "Europos lietuvių" redakcijai atsiuntė Anatolijus Lakas, Anglijos lietuvių klubo Chicagoje pirmininkas.

Leidinyje primenama, kad 1961 m. gruodžio 2 d. iš Anglijos atvykusių lietuvių Chicagoje buvo įsteigtas "Didžiojoje Britanijoje gyvenančių lietuvių klubas". Tuometinė veiklą pradėjo negausus klubo narių skaičius. Vėliau jų daugėjo, plėtėsi organizacinė veikla. Kelis kartus keitėsi ir klubo vardas, kurį laiką veikė įsisteigę net du klubai, bet vėliau jie susijungė į vieną.

1991 m. dvejų metų kadencijai išrinktos Anglijos lietuvių klubo valdybos laukė darbmetis - tinkamai pažymėti klubo gyvenimo 30-metį. Klubą valdybą sudarė: A. Lakas (pirmininkas), J. Šidlauskas (vicepirmininkas), K. Rožanskas (išdininkas), E. Paulauskienė (sekretorė), V. Paliulionis (švietimo ir klubo biuletenio administratorė), A. Matulis (parengimų vadovas), J. Aukščiūnas (parengimų vadovas), B. Černienė (parengimų vadovė), J. Jokubka (klubo koordinatūros; tame pačiame leidinyje pranešama, kad J. Jokubka mirė 1991 m. birželio mėn.). Kiek vėliau į klubą valdybą sutiko įeiti ir E. Venskuvienė. Revizijos komisijos pirmininku buvo išrinktas S. Rudokas.

Rašoma apie Anglijos lietuvių klubo Chicagoje 30 metų jubiliejaus minėjimą 1991 m. spalio 12 d., skelbiamos sveikinimo kalbos. Sveikini-mus pradėjęs Balys Brazdžionis prisiminė prieš 30 metų įsteigtą "Angliko-

nu" klubą, kurio pirmuoju pirmininku jis buvo per 3 metus. Klubas daug nuveikė žengdamas lietuvišku keliu, didelėmis sumomis sušelpė Anglijoje įsteigtą Britanijos Lietuvių Sąjungą, skautus, Amerikoje - lietuviškas institucijas bei fondus. Sveikindamas jubiliejinio vakaro dalyvius, Vladas Paliulionis ypatingą padėką skyrė klubo pirmam steigėjui Kazimierui Rožanskui, Bronei Čermienei ir Evutei Paulauskieni. A. Lakas papildė, kad nėra vakare dar dviejų buvusių klubo pirmininkų Leono Venckaus ir Stasio Matulio.

Anglijos lietuvių klubo Chicagoje 30-mečio įkurtuvių leidinyje paskelbta Anatolijaus Lako eilėraščių, jo vieno veiksmo tragiški juokai "Didžiojo valdovo likimas". Primenama, kad ši tragikomedija parašyta ir suvaidinta Bradforde, Anglijoje, 1948 m. spalio 17 d. Ji turėjo didelį pasisekimą ir nepaprastą publikos ovaciją. Bet, matyt, tarp žiūrovų buvo ir sovietų seklių. Kitądien komedijos autorius ir aktoriai buvo pašaukti į Scotland Yard ofisą, ten pranešta apie sovietų konsulo skundą, esą įžeista Sovietų Sąjunga. Lietuviai paaiškino, kad niekur nepaminėtas nei šalies vardas, nei valdovų pavardės. Pajuokavimas demokratijoje galimas. Scotland Yard pareikalavo skubaus tragikomedijos vertimo, skaitė veiklą, tarėsi. Po geros valandos laukimo investigatorius grąžino veikalo vertimą su komplimentu: gerai būtų, jei Jozefas (alijuzija į Staliną - ELR) iš tikrųjų būtų pasikoręs.

CREDIT FACILITIES INTERNATIONAL LTD

- Siūlome iki 35% metinių palūkanų už indėlius metams ar ilgiau.
- Susitarus galime mokėti palūkanas pagal nurodymą asmeniui, esančiam užsienyje ar Lietuvoje.
- Stambių indėlių ilgesniam laikui palūkanas mokame pagal susitarimą.

Jūsų indėlių saugumą garantuoja Lietuvos įstatymai ir šalies bankų patikimumas.

- Tarpininkaujame perkant ir parduodant nekilnojamąjį turtą Lietuvoje ir užsienyje.
- Vykdomė testamentų nurodymus bei tvarkome palikimus.

Kreiptis:

Credit Facilities International Ltd,
A. Strazdelio 1, 2600 Vilnius.
Tel. 61 18 79. Fax 61 49 84.

Mūsų kryžkelė

Perskaičius dr. Antano Nesavo pasikalbėjimą su Eltos korespondentu Londone Klemensu Tamošiūnu ("EL" Nr. 39) kilo kelios mintys, kuriomis norėčiau pasidalinti su "EL" skaitytojais Didžiojoje Britanijoje ir tautiečiais Lietuvoje.

Vertėtų truputį grįžti į praeitį. Aš esu maža dalelė tų, kurie Lietuvą paliko labai jauni ar visai maži, turėdami iš jos pasitraukti su tėveliais, kadangi pasilikti atėjus rusams grėsė Sibiro tundros. Išblaškytų "Dievo paukštelio" stovyklose pokarinėje Vokietijoje teko praleisti savo pirmą jaunystę. Į netolimą Britaniją vykome, kad viskam susitvarkius galėtume greičiau grįžti atgal į Lietuvą. Su ta svajone pradėjau savo gyvenimą šiame krašte.

Gerbiu jį už suteiktas sąlygas mokyti ir ramiai gyventi, čia esu sutikusi gerų žmonių, bet širdyje ir darbuose likau išeivijos lietuviu.

Noriu papildyti dr. A. Nesavo nuomonę apie lietuvių bendruomenės ryšius su britais ir paaiškinti skaitytojams, ypač Lietuvoje, kodėl taip įvyko ir kas mus privertė sukurti čia savo stiprią bendruomenę (hermetizuotis).

Hermetizmas ar uždumas yra šio krašto ypatinga charakteristika. Atsimenu iki šios dienos tuos senus laikus, kai būdama jauna ir norėdama parodyti šio krašto gyventojams savo kalbą, dainą ar šokį nekartą buvau išvadinta "foreigner", kas anglų kalboje yra lyg pažeminantis žodis. Pokario laikais ir net dabar dar kai kurių eilinių šio krašto žmonių pasaulėžiūra buvo labai ribota. Atrodo, kad tada

Britanijoje žinojo tik lenkus, ir ne kartą, net profesionalių žmonių, buvau paklausta, ar aš esu lenkė. Apie Lietuvą niekas nieko nežinojo ir niekas apie ją neinformavo, kol nepradėjo byrėti Sovietų Sąjunga. O spausdinti Lietuvos vardą laikraščiuose ar išgirsti televizijoje buvo "tabu", nes krašto politika reikalavo palaikyti gerus santykius su Sovietija.

Ir tuo laiku bendrai priimta politika buvo kuo greičiausiai visokiais būdais asimiliuoti naujai atvykusius, kad jie pradingtų vietinių gyventojų masėje. Anglai negalėjo suprasti, kodėl mes norime išlaikyti savo tautinį tapatumą. Jų nuomone, geriau asimiliuotis į jų bendruomenę.

Praėjus ilgesniam laikui, nesant vilties grįžti į Lietuvą, daug kas iš lietuvių emigravo į tolimesnius kraštus, kaip JAV, Kanada, Australija, ypač aukštesnio išsilavinimo ar intelektualinių veikėjų. Tie, kurie liko, turėjo nešiti visą išeivijos egzistavimo našta ant savo pečių. Mums nebuvo duodama jokių lengvatų auklėti tautiniai ar kultūriniai. Net buvo įvykių, kai tiesiogiai buvome prašomi asimiliuotis, ypač jaunimas, skautai, kurie ilgoką laiką nebuvo pripažinti ir turėjo atsispirti oficialiam spaudimui prisijungti prie anglų skautų.

Negaliu pasigirti, kad esame šventi, kad viską padarėme, ką galėjome, puoselėdami lietuviybę. Turėjome daugiau kreipti dėmesio į mūsų augančią kartą, gal tarpusavyje galėjome geriau sugyventi. Gal net ir anksčiau galėjome daryti mūsų įsigyto turto

ateities planus. Visur galima rasti klaidų. Bet pasakykite man, tautiečiai, kiek ta saujelė pasišventusių žmonių gali padaryti, paaukodami daug savo laisvo laiko? Nebuvo lėšų apmokėti visus dirbančiuosius. Tas pačias problema mačiau estų, latvių ir ukrainiečių išeivijos bendruomenėse.

O ką dabar turime?

Labai mažai lietuviškai kalbančio jaunimo, stipriai senstančią bendruomenę, išbarstytą turtą per Didžiąją Britaniją (čia turiu mintyse ne vien tik DBLS ir Lietuvių Namų bendruomenę turtą).

Esame priėję sankryžą ir joje dar vis stovime. Prasivėrus laisvės durims ir grįžtant komunizmo milžinui, Lietuva atsistojo laisvę siekiančių kraštų priešakyje. Kitų kraštų "akys" pasisuko link Pabaltijo kraštų. Per daug naiviai jais nepasitikėjome. Tos "akys" kreipiasi į kraštą su savo tikslu - ne tik jam padėti, bet pamatyti, daugiau sužinoti ir ką nors iš to gauti. Vakarai nėra idealistai, bet materialistai.

Sutinku su dr. A. Nesavo nuomone, jog būtina bendrauti su šio krašto žmonėmis, kuriant draugijas, bet visokeriopai asimiliacija yra pavojinga, kad bekurdami nesunaikintume senųjų. O ar mes to norime? Nemanau. Nei vienas nenorime prarasti savo individualumo.

Kreipiuosi į tuos laisvosios Lietuvos lietuvius, kurie atvykę laikinai (o kai kurie jau ir nebe laikinai) gyvena šiame krašte. Jeigu jaučiatės nors šiek tiek mūsų dalele, prisidėkite ir dirbsite kartu, nes... *Lietuviais esame mes gimę, lietuviomis turime ir būti!*

Vida Gasperienė

DBLS kultūros reikalų vedėja ir Lietuvių Namų Bendrovės narė

Už meilę ir pastogę

Nuošaliame Dzūkijos Pamusių kaime nusidriekė didžiulį užsieniečių sunkvežimį vilkstinė. Iš jų buvo kraunamai traktoriai, sėjamosios, trąšų barstytuvai, bulvių kasimo, šiaudų presavimo mašinos, padargai. Visa technika skirta kaimo ūkininkams. Dalijo ją pats Klausas Lipertas iš Vokietijos Diepholzo miesto. Tas pats Klausas, kurio vaikystė ir pirmieji jaunystės metai prabėgo šiame Varėnos rajono sodžiuje.

Į Pamusius trylikmetį berniuką iš Karaliaučiaus 1947 metais atvijo karo aidų negandos. Buvo jie keturiese. Draugų likimo Klausas nežino. O jį priglaudė geraširdžiai dzūkai. Gyveno Ginionyse pas Juozą Balkų, Meškučiuose pas Viktorą Zagorską, Pamusiuose pas Petrą Glebų ir Juozą Saukyną. Dirbdavo, ką prašydavo šeiminkai, žinoma, pagal išgales. Gremti kaimai netrukus pateko į vieną kolūkį, ir Klausas tapo lauko darbininku.

Guvus berniukas greit pramoko lietuviškai, susidraugavo su valstiečių vaikais, sužinojo apie šio krašto gražias tradicijas. Kartais tekdavo ir nerimauti. Buvo sunkus laikas ir į kiekvieną svetimą, juolab vokiečių, žiūrėdavo įtariai. Kas dvi savaites jaunuolis privalėjo pasirodyti milicijai ir užsiregistruoti.

Slenkant metams, vis labiau kankino tėvynės ilgesys. Parašyti į Vokietiją ir ieškoti artimųjų buvo ne taip paprasta - laiškai grįždavo atgal arba kur nors pakeliui iki sienos buvo sunaikinami. Kartą kolūkiečio automašina išsirengė į Minską. Išsipausti pavyko ir Klausui. Ten ir įmetė į pašto dėžutę eilinių vokų. Kiek buvo džiaugsmo, kai po kelių savaičių iš Hanoverio gavo tėvo, Roberto Liperto, buvusio kari-

ninko, laišką.

Tačiau pasimatyti su tėvu, seserimi Renata (motina jau buvo mirusi, brolis Zigfridas žuvo bombarduojant Karaliaučių) tebuvo lemta tik po pusantro metų - 1955-aisiais. Sovietinė valdžia tiek Lietuvoje, tiek Maskvoje kaip įmanyma trukdė susijungti karo išblaškytoms šeimoms. Žiūrėk, duos išvykimo vizą, galiojančią dvi savaites, ir "tempia gumą" dėl kito kokio popierėlio. Ir vėl tekdavo dokumentus tvarkyti iš pradžių.

Pagaliau po aštuonerių svetingų metų Dzūkijoje Klausas sugrįžo į savo šalį. Ilgokai tarnavo pasienio policijoje. Paskui nusprendė tapti mokytoju. Įstojo į sporto universitetą, kiek vėliau išėjo dar į geografinės mokslus. Taip iki šiol ir mokytojauja Diepholzo mieste.

Lietuvą, antruosius savo brolius ir seseris iš Pamusių kaimo išvydau tik po 30 metų, - sako Klausas Lipertas. - Po to dar kelis kartus buvau atvykęs. Sykį su žmona Edelgard, taip pat mokytoja. Su jaunimo grupe Kaune lankėsi sūnus Jurgenas. Beje, galiu pasakyti, kad mano sesuo Renata savo gyvenimą irgi susiejo su Nemuno kraštu - ištekojo už lietuvių, karo pabėgėlio, Jono Stankaičio, ir dabar su šeima įsikūrusi Amerikoje.

K. Lipertas kuklus, nesigiria, kad į Lietuvą niekada nevažiavo tuščiomis. Jo dovanomis džiaugėsi ir ligoninės, ir vargo prispausti žmonės. Ypač kruopščiai jis rengėsi pastarajai kelionei.

Miesto laikraštyje "Diepholzer Kreisblatt" išspausdino kreipimąsi į apylinkės ūkininkus, prašydamas padėti pirmuosius savarankiškus žingsnius žengiantiems Lietuvos žemės savininkams. Aukų sulaukta nemažai. 10 tūkstančių markių skyrė žemės

ūkio ministerija, 3 tūkstančius geologijos paieškų ir žemės turtų gavybos firma "Slumberger", tūkstantį markių - Diepholzo miesto taryba, daug padėjo Raudonojo kryžiaus organizacijos. Taip ir susidarė sunkvežimį karavanas. Be žemės ūkio technikos treileruose tilpo stomatologinis kabinetas, kuris nuvežtas Ukmergės rajono Jasiuliškių pensiono gyventojams. Utenos ligoninė gavo 40 tūkstančių švirkštų. Santariškių klinikų akių ligų skyriui padovanota aparatūros, invalidams vežimėlių, jų atsarginių dalių, taip pat ramentų. Labai pigiai invalidų draugijai parduotas specialios paskirties autobusas.

Klausas Lipertas ir dabar gražiai kalba lietuviškai. Išvykdamas į tėvynę, žadėjo ne kartą aplankyti Lietuvą, Dzūkijos kaimą, kur augo ir brendė. Tik jautrios sielos žmogus sugeba už meilę ir pastogę atsilyginti gerumu.

Algimantas Jazdauskas

Klausas Lipertas.

Leono Vasausko nuotr.

Laukuvos vidurinei mokyklai - 50

Spalio 9 dieną Laukuvos vidurinė mokykla paminėjo savo 50 metų sukaktį. Iki šiol ji išleido 43 abiturientų laidas. Daug šios mokyklos abiturientų tapo mokytojais, gydytojais, o daugiausia - žemės ūkio specialistų.

Pokario metais Laukuvos apylinkėse vyko stipri partizaninė kova. Vidurinės mokyklos mokiniai neliko

nuošalyje: partizanų rėmėjos Teresė Rubšytė-Ūksienė, Kristina Bytautaitė ir kitos patyrė žiaurią tremties dalį, o dabartinio Laukuvos vidurinės mokyklos direktoriaus Vinco Jurgaičio abu tėvai yra buvę partizanai.

Mokykloje susirinko visų laidų moksleiviai, buvę ir dabartiniai mokytojai. Iškilmingoje minėjimo dalyje kalbėjo buvęs Laukuvos vidurinės

mokyklos direktorius A. Bružas, dabartinis direktorius V. Jurgaitis, buvę mokytojai, mokiniai. Dabartinis direktorius nušvietė visą Laukuvos vidurinės mokyklos istoriją, kiti dalinosi prisiminimais apie mokslo metus, tremtį, darbus, ateities planus.

Kęstutis Balčiūnas

Kvėdarna

Skubėjom vėl į Žalumynų gatvę

Atkelta iš 5 psl.

jaunų pedagogų-entuziastų kuriamą "Žiburio" gimnaziją, mus sutiko linksmy ir smalsių pabiručių akys ir veidukai. Jie mums šoko, dainavo, pasakojo, kokie šaunūs jie bus gimnazistai, o paskui... Na, kas bus paskui, jie dar nefantazavo. Jaunoji gimnazijos direktorė D. Šileikienė įkvėptai pasakojo apie planus, pažindino su jaunaisiais kolegomis, pasiryžusiais kalnus nuversti. Duok, Dieve, kad jų lakios svajonės išsipildytų net šiais nelabai lengvais laikais. Bet gimnazija - jubilatė irgi ne medaus kory kūrėsi.

O vakare susirinkome Kultūros namuose - į iškilmingą konferenciją, skirtą gimnazijos 75-mečiui. Dar kartą iš klausėme jubilatės biografijos, nuėjome jos keliu, kuriuo mus vedžiojo istorikai, pedagogai, buvę gimnazistai. Vėl atgimė raudonųjų rūmų Žalumynų gatvėje koridoriai ir klasės, suskambo seniai girdėti mokytojų ir bendraklasių balsai.

O kai iš pirmos eilės pakilo salėje nepastebimai atsiradęs Bronius Palekas, visa salė vieningai atsistojo ir ilgais padėkos ir meilės plojimais sutiko visų mylimą ir gerbiamą paskutinį tarpukario metų gimnazijos inspektorių. Žemaitis, iš Kvėdarnos valsčiaus, baigęs VDU humanitarinio fakulteto lietuvių kalbos studijas, Bronius Palekas per keletą darbo Vilkauskioje metų pelnė didžiulį autoritetą ir mokinių meilę. Aktyvus skautų vadovas, jis mokėjo visus uždegti energija, įtaigiu žodžiu, vaisinga veikla. Man neteko būti jo mokiniu: jis vienas pirmųjų buvo areštuotas, aštuonerius metus, pasak jo, gyveno ant ledo, Komijoje kasė anglis, nušalo ir sulaužė kojas, o baigęs gulgo kančias buvo išsiųstas į Sibirą amžinai tremčiai. Bet ir man vieno klasės susitikimo metu teko pajusti jo didelę pedagoginę erudiciją, jo žmogišką vidinę šilumą. Jo mokynys ir mano bendraklasis V. Tarasonis pasakojo, kad didžiausias įkaltis jį tardant ir teisiant buvo jo priesaika, duota stojant į tarnybą. O ji skambėjo taip: "Visagalio Dievo aki-vaidzoje prisiekiu, kad nesigailėdamas savo jėgų, ginsiu Lietuvą Tautos ir Valstybės garbę, dirbsiu jos gerovei, sąžiningai vykdysiu Lietuvos Konstituciją, įstatymus ir įsakymus. Pavyzdinčiai elgdamasis, šventai laikysiu patikėtą man paslaptis. Kad taip man, Dieve, padėtumei".

Ir šį kartą, vos judėdamas, remdamasis lazdos ir savo giminaitės peties, jis kalbėjo uždegamai, paprastai, be kokios ten pagiežos ar pykčio.

Man tik 89 metai. Ant mano pečių visos šio amžiaus baisybės. Aš išleidau paskutinę nepriklausomos Lietuvos abiturientų laidą. Aš džiaugiuosi šia švente. Aš didžiuojuosi jumis visais - ir buvusiais, ir nebuvusiais mano mokiniais, kad jūs likote geri ir nuoširdūs, kad jūs puikiai supratote, ką jums davė ir ko iš jūsų reikalavo mokykla. Kad jūs likote ištikimi Lietuvai, kad gyvenimas jus praturtino didžiule patirtimi. Buvau 1918 metų Lietuvos prisikėlimo dalyvis ir liudytojas, išgyvenau visus ano meto sunkumus. Dabar padėtis panaši: labai sunku Lietuvai, labai sunku mums visiems. Puiku, kad jūs visa tai suprantate, kad nenuleidžiate rankų, kad nepabūgote naštos, kuri jus užgriuvo. Ji neturi mūsų slėgti, ji laikina, mes ją nusimesime. Svarbiausia, kad mūsų Tėvynė vėl laisva ir nepriklausoma. Atmetę į šalį pyktį ir neapykantą, nesant arve ir vaidus, dar uoliau kibkime į darbą, kuris tik vienas užtikrins mums šviesią ateitį. Dirbkite Tėvynės labui su meile, stiprinkite savo mokinį, savo vaiką ir vaikaičių dvasių, jų pasitikėjimą savo jėgomis, nepamirškite atsakomybės, kurią uždėda atgautoji laisvė. Linkiu jums stiprios sveikatos, sėkmės, darbo nuotaikos. Mes laimėsime.

Monrealietis daktaras V. Maurutis prisipažino, kad susitikęs po 55-erių metų su savo mylimu mokytoju, skatinusiu jį tikėti savo jėgomis ir nevengti

Paskutiniai Vilkauskio Jono Basanavičiaus gimnazijos vadovai: inspektorius B. Palekas ir direktorius S. Paliulis.

V. Tarasonio nuotr.

atsakomybės, pats gerokai atjaunėjęs. Pasak jo, jam tai buvęs pats reikšmingiausias ir džiugiausias šventės įvykis.

Panašius linkėjimus laiškais ir telegramomis išsakė ir kiti buvę gimnazijos-jubilatės moksleiviai ir mokytojai. Kazys Bradūnas, apgailestaudamas, kad reikalai jį skubina grįžti į Čikagą, vienas iš PLB veikėjų gimnazijos auklėtinis L. Kriaučeliūnas, poetė Julija Švabaitė-Gylienė iš tolimosios Australijos, buvęs paskutinis laisvosios gimnazijos direktorius S. Paliulis, kūno kultūros mokytoja G. Jarumbavičiūtė, kiti buvę "basanavičiukai" šiltai prisiminė senosios gimnazijos klases ir draugus, sveikino, linkėjo sveikatos, sėkmės ir laimės. O ilgą buvusios gimnazijos mokinės ir mokytojos Petronėlės Orintaitės laišką pasikeisdamos skaitė dvi mokytojos. Ji prisiminusi savo bendraklasių ir mokinių itin šiltai ir linksmai charakterizavo poetus ir rašytojus: Saliutę Bačinskaitę, tapusią skambiaja mūsų poezijos lakštingala, Antaną Vaičiulaitį, garbų jį lietuviškosios novelės meistrą, anksti mirusį Petrą Karužą, vėlesnius K. Bradūną, J. Švabaitę, Alb. Baranuską. Jai įstrigo į atmintį liesutė, gležnutė, judri kaip paukštelis, pirmaklasė Jylutė Švabaitė, kuri jau 1931-1932 metais teikė malonių vilčių. Mokytoja priminė jos trapius, šilumos ir meilės sklindinus posmus. Prisiminiau ir aš:

O tėviškėj, vaikel,

Jau kitos obelys,

Kiti žiedai.

Visur tik pievos, tik plačios dirvos,

Garstukai,

Dobilai.

Tris dienas kalbėjosi, tarėsi, bučiavosi, dainavo, šoko, prisiminimais, vaistais ir gandai dalinosi buvę "basanavičiukai". Jie aplankė savo patriarcho daktaro J. Basanavičiaus tėviškę Ožkabaliuose, klausėsi daktaro V. Kudirkos smuiku pasmuikuotos "Tautos giesmės", kurią mums padovanojo ištikimasis Paežerių klėtelės globėjas ir sargas, buvęs politinis kalnys ir tremtinys S. Ankevičius.

Beje, buvusių "žiburiukų" ir "basanavičiukų" šventėje aktyviai dalyvavo ir visus nuoširdžiai pasveikino Lietuvos Kultūros ir švietimo ministro pavaduotojas V. Balčiūnas.

Visi skirstėmės sklidini nuoširdžios padėkos šventės organizatoriams, kad mus suvedė, kad paguodė, kad palinksmo. Ir stiprinami vilties, kad mes dar ne kartą grįšime į Žalumynų gatvę.

Kai ejome dar kartą į tą gatvę, atsišveikinti, klasės draugė Kazytė priminė man mano paties eilutes:

Čia būta šitiek sielvarto ir juoko.

Prieš ką tik čia į grumtynės nekilta?

Šimtams romeo ir džiuljetų suokė

Lakštingalos

Ant seno meilės tilto.

Taip, čia būta ir donkichotiškų grumtynių, ir ilgesingų džiuljetų atodūsių ant Meilės tilto. Kaip malonu būtų visa tai pakartoti!

Petras Keidošius

Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos tarybos suvažiavimas

Anglijoje ruduo yra konferencijų laikas. Pasibaigė politinių partijų konferencijos. Delegatai paplojo vadams, pasivaišino ir, gavę daug pažadų, išsiskirstė namo.

Ne taip buvo mūsų konferencijoje - Tarybos suvažiavime. Vadai nieko negalėjo prižadėti, nieko ir nenuitarė. O problemų ir Sąjunga, ir Bendrovė turi nemažai. Gal galėčiau pavadinti šį mūsų suvažiavimą informaciniu. Taryba, kaip žinome, negali daryti nutarimų, ji tik rekomenduoja. O ta rekomendacija kas kartą vis sunkesnė, kadangi CV ir Namų direktoriams reikia daryti vis rimtesnius sprendimus. Senesnioji karta jau prieina liepto galą, o jaunesnioji kol kas dar nedrąsiai ant to liepto lipa. Lietuviai čia turi didelį turta, kuris visą laiką reikalauja priežiūros, tvarkymo. Daug metų tai atidėliojant, priėjome prie to, kad jau kalbame ne apie keletą tūkstančių, bet jau skaičiuojame šimtais tūkstančių. O sprendimai dar nepadaryti, kaip pinigų naudingiausiai išleisti ir kur jų pigiausiomis sąlygomis gauti.

Taigi tokios problemos vyraavo mūsų konferencijoje - Tarybos suvažiavime. Jis įvyko Wolverhamptone 1993 m. spalio 9 d.

Dalyvavo Tarybos prezidentas ir nariai, Lietuvos ambasados pirmasis sekretorius A. Misevičius, DBLS skyrių, jaunimo ir skautų atstovai ir net keletas svečių iš Lietuvos.

Suvažiavimą atidarė Tarybos pirmininkas Kastytis Baublys. Jis pasidžiaugė, kad Lietuva pradeda ateiti į tvarką. Jau pradėjo veikti Konstitucinis Teismas, rusų kariuomenė pagaliau po 3 metų iš Lietuvos ribų atitraukė. Paminėjo gavęs iš Lietuvos Kultūros ir švietimo ministerijos ryšių su užsienio tautiečiais tarnybos vadovo A. Antanaičio laišką, kuriame siūlomi įvairūs patarnavimai išeivijai. Tai gegužės mėnesį organizuojama vaikams vasaros stovykla Lietuvoje, liuanistiniai kursai norintiems pagilinti lietuvių kalbą, išeivija kviečiama lankyti Lietuvoje į daromus žymnesius parengimus ir t. t. Ponas K. Baublys paminėjo, kad turime susirūpinti Lietuvos Namų Bendrovės užsibrėžtais persitvarkymo darbais, kurie daugiausiai šiandien ir užims laiką.

Skautų veiklos reikalais kalbėjo Juozas Maslauskas. Jis padėkojo skyriams, klubams ir pavieniams asmenims už skautams jau daug metų teikiamą paramą. Paminėjo, kad skautams ir jaunimui bus svarbūs kiti metai, nes Anglijoje vyks dalis Jaunimo Kongreso, kurių daug atstovų yra skautai ir jie norės dalyvauti mūsų stovykloje.

Jis prisiminė, kad skautai atlieka labai didelį darbą, ugdydami ateities visuomenės veikėjus, kurių visi dabartiniai yra praeję šią mokyklą. Padėkojo Marytei Barėnienei už pasiūlymą leidžiant anglų kalbą metinį žurnalą "Lithuania", iš kurio jaunimas gali daug sužinoti apie Lietuvą. Padėkojo H. Gasperui už skautiško leidinio "Budėkime" leidimą.

Jaunimą reprezentavo du atstovai. DBLS pirminkė Elena Augaitytė pranešė, kad jaunimas suorganizavo šiuo metų sekminių tradicinį pobūvį Sodyboje, turėjo savo sąskrydį LITHEX. Dabar ruošiasi kitų metų Lietuvos Jaunimo Kongresui. Lėšų rinkimui bus daroma loterija, kurią visus prašė paremti.

Apie jaunimo reikalus kalbėjo ir Povilas Markevičius, Aštuntojo Pasaulio Lietuvos Jaunimo Kongreso Anglijoje organizatorius. Jis pranešė, kad Kongresas prasidės liepos 12 d., jo atidarymas ir pradžia įvyks Lietuvoje. Antroji, diskusijų dalis vyks Londone, kurią dalinai finansiskai remia PLB. Šis Kongresas bus labai svarbus tuo, kad bus svarstomi svarbūs klausimai, kaip lietuvių bendruomenės atgaivinimas išeivijoje,

Tarybos prezidentas (iš kairės): A. Podvoiskienė, K. K. Baublys, G. Ivanauskienė, H. Gasperas.

lietuvių studentų lavinimasis užsienyje, šalpos organizacijos, glaudesnių ryšių su Lietuva palaikymas.

Po to kalbėjo Lietuvos ambasados Londone pirmasis sekretorius Algimantas Misevičius. Jis bandė išaiškinti keblus pilietybės ir lietuviškų pasų gavimo įstatymus. Pasirodė, kad lietuviai, turintieji britų pilietybę, gali atstatyti savo buvusią Lietuvos pilietybę ir gauti pasus, neprarasdami įsigytos britų pilietybės, jeigu yra išvykę iš Lietuvos tarp 1940 m. birželio ir 1990 m. kovo 11 d. Pasų gavimas neturėtų sudaryti daug problemų, jeigu yra pateikti tinkami dokumentai. Paminėjo, kad yra problema, kai atsiunčiamas negaliojantis *Travel Document*, kurį reikia pratesti *Home Office*, kad jis būtų tinkamas paso gavimui. Lietuvių vaikams, gimusiems čia Britanijoje, lietuvių pilietybė nėra suteikiama, bet jeigu jie nori gyventi ar mokytis Lietuvoje, jiems yra galimybė gauti tam tikrą pažymėjimą, kuris suteiktų lygias teises. Užsienyje gimusiems lietuviui yra vienintelė galimybė įsigyti Lietuvos pilietybę, paduodant prašymą Respublikos Prezidentui, jeigu yra kuo nors ypatingai pasižymėjęs lietuviškoje veikloje. ("EL" gavo p. A. Misevičiaus straipsnį ta tema, jis bus paskelbtas kitame numeryje. - ELR).

Kitą pranešimą padarė DBLS Centro valdybos pirmininkas Jaras Alkis. Jis minėjo, kad Valdyba rūpinosi lietuvių bendruomenės Anglijoje ateitimi, besikeičiančia DBLS veiklos kryptimi. Kad DBLS galėtų sėkmingai veikti, reikia turėti stiprius finansinius pamatus, kurie bus ypatingai reikalingi jaunimui. Kai dėl santykių su Lietuva, tai negalime gauti tikro pritarimo bendravimui, pastebėjo J. Alkis. Teikiame pagalbą, rūpinamės atvykstančiais lietuvišiais, bet iš Lietuvos mažai gauname pritarimo tam bendravimui. Įkurtas ALF fondas padėti politinei veiklai jau atgyveno savo naudingumą. Jį reikėtų pervarkyti ir pakeisti įstatų, kad juo būtų galima pasinaudoti kultūriniais ir moksliniais tikslams. J. Alkis ragino suteikti Sąjungos Centro Valdybai teises, leidžiančias veikliams lietuviams, neturintiems Lietuvos Namų Bendruomenės akcijų, jas įsigyti, kad pilnai galėtų įsijungti į mūsų veiklą ir nesijautų antros klasės nariais. Turime susirūpinti kultūrinės veiklos organizavimu. Dabartinė Baltų Taryba Londone priėjo tuštumą, nes taryba buvo įkurta politinei veiklai. Kad taryba būtų išlaikyta, jai reikėtų ieškoti naujų kultūrinių tikslų. Rašant laikraščiuose ar pasiskaitant apie įvykius galime išreikšti tik savo nuomonę, kad, kaip buvo praeityje, neįvyktų nesusipratimų. J. Alkis perspėjo DBL S-gos skyrius, kad niekas neturi teisės naudoti Sąjungos antgalvio popierių, jeigu nėra rašoma DBLS reikalais, kas taip pat pasitaikė praeityje. Pranešė, kad sutartis su "Europos lietuvių" vyr. redaktoriumi baigiasi kito mėnesio pabaigoje ir šiandien turėsime tą dalyką nagrinėti.

Baigdamas J. Alkis priminė Lietuvai, kad turėtume turėti artimesnius ryšius, nes "...nenorime būti atstumti iš savo krašto, nenorime nutolti nuo

lietuviško ažuolo kamieno".

Suvažiavimo pirmininkas K. Baublys iškėlė akcijų įsigijimo reikalą, siūlydamas pasisakyti, ar Taryba sutinka, kad veikliams lietuviams būtų suteiktos sąlygos įsigyti akcijas iš DBLS laikomųjų. Su tuo vienbalsiai sutikta, žiūrint, kad DBLS visuomet turėtų ne mažiau 51% akcijų.

Antram, ypač svarbiam klausimui dėl ALF įstatų pakeitimo pagal šiuo laikų reikalavimus suvažiavimas taip pat vienbalsiai pritarė.

Iškeltas klausimas dėl siunčiamų siuntų į Lietuvą apdėjimo muitu. Pasirodė, kad šis įstatymas yra gana keblus ir nieko tuo reikalu nesugebėta išsiaiškinti. Viena tik aišku, kad be muto galima siųsti labdarinius siuntinius, bet kas įeina į šią kategoriją, sunku apibrėžti.

Antrąją suvažiavimo dalį, skirtą Lietuvos Namų Bendrovės reikalams, pradėjo Vincent O'Brien. Jis apibūdino dabartinę Lietuvos Namų būklę ir pakvietė Vladą Gedmintą, Lietuvos Namų pertvarkymo komiteto pirmininką, paaiškinti visas šio projekto galimybes, jų pritaikymą dabartinei padėčiai. Pasirodė, kad pilnam šio projekto įgyvendinimui, taip, kad Lietuvos Namai atneštų gerą pelną, būtų naudingesnė mums ir iš Lietuvos atvykstantiems, reikėtų apie 700.000 svarų. Juos nereikėtų paskolinti iš karto, bet darbą atlikti progresyviai, stadijomis, taip, kad kartu darytume pagerinimus ir tuo pačiu iš tų pagerinimų galėtume jau gauti geresnes pajamas. Tas projektas užtruktų tarp 18 mėnesių ir 2 metų. Tam reikalinga pakeisti Namų Bendrovės įstatus, kurie dabartiniu laiku leidžia paskolinti tik 15.000 svarų, to šiais laikais, žinoma, tokiame projektui neužtenka. Tam dalykui aptarti bus šaukiamas specialus Lietuvos Namų Bendrovės akcininkų suvažiavimas artimoje ateityje. Toliau buvo iškeltas "Europos lietuvių" finansavimo klausimas, nes jo leidimo sutartis su dabartiniu vyr. redaktoriumi baigiasi kito mėnesio pabaigoje. Pasirodė, kad vis dėlto "EL", kaip buvo numatyta, pats savęs finansuoti negali, redaktorius ir toliau prašo finansinės paramos iš Bendrovės. Projekte yra numatoma žymiai pakelti prenumeratos kainą, reikalaujanti apmokėjimo už skelbimus ir t. t. Dėl šio projekto atstovai pasisakė labai neigiamai, šiuo reikalu nebuvo kol kas nieko nutarta.

Organizacijų veiklos pranešimą padarė tik Derby skyriaus atstovas Juozas Maslauskas. Jis informavo, kad turėjo 2 minėjimus: Vasario 16 ir Išvežtųjų. Vasaros metu veikė labai įdomi lietuviškų audinių ir meno dirbinių paroda, kurią paruošė ir pravedė Gilma Zinkienė ir Rūta Popikienė.

Suvažiavimas užbaigtas Tautos himnu.

Vakarienę paruošė ir visus skaniai pavaišino Antanas ir Genė Ivanauskai. Jie jau ne pirmą kartą svečius priima ir tik skaniai pavalgiusius paleidžia namo.

Henrikas Gasperas

Iš laišku redaktoriui

Gerbiame, norėdama paremti Jūsų laikraštį siunčiu 100 dolerių čekį ir pridodu du naujus skaitytojus Lietuvoje. Tai yra maždaug vienintelis Lietuvos laikraštis, kurį aš skaitau (ir kartais pati ką nors parašau).

Man patinka laikraščio požiūris į pasaulį - ne vien apie Lietuvą rašoma,

bet ir apie padėtį kitur - ir ypač apie lietuvių, nesvarbu, kur jie gyventų. Vien gvildenimo vidujinių Lietuvos reikalų neužtenka skaitytojui, norinčiam susidaryti platesnį akiratį.

Dėkoju už dėmesį!
Su pagarba *Hypatia Yčaitė Petkus JAV*

Lietuvos prekybos atstovybė Stuttgarte

Vokietijos Federacinė Respublika yra viena aktyviausių Lietuvos prekybos partnerių. Pramonės ir prekybos ministerijos duomenimis, 1992 metais prekybos su šia šalimi apyvarta buvo 44,5 milijardo talonų, šių metų pirmąjį pusmetį - beveik 64 milijardai talonų (eksportas - 29 milijardai talonų, importas - 34,5 milijardo talonų).

Lietuvai įsivertinti Vokietijos rinkoje padės spalio 8 dieną Stuttgarte - stambiam pietų Vokietijos pramonės centre - atidaryta Lietuvos Respublikos pramonės ir prekybos ministerijos prekybos atstovybė. Ji padės pirmiausia Baden Vuurtembergo žemės, o pasakui ir kitų žemių žmonėms užmegzti ryšius su Lietuva, tarpininkaus kuriant bendras įmones, investuojant mūsų šalyje kapitalą, pranešė ELTA

"Pirmadienio" laikrastyje perskačiau, kad Lietuvos prekybos ministras Stuttgarte įsteigė savo ministerijos atstovybę. Pasidarė įdomu, nes Frankfurte ir apskritai Vakarų pasaulyje savo komercines atstovybes steigia visokie koncernai, didelės ar mažesnės firmos, pramonininkų ar verslininkų susivienijimai, bet ne pačios ministerijos... Aišku, šios įstaigos kituose kraštuose turi pagal poreikį didesnę ar mažesnę savo valdžios palaikimą.

Skambinu į Lietuvos pasiuntinybę Bonoje, nes noriu sužinoti, kur ir kokia "valdiška" įstaiga yra Stuttgarte. Kadangi tuo laiku nei pasiuntinio, nei kitų darbuotojų nebuvo, telefonistas pažadėjo man po valandos, jeigu paskambinsiu, pranešti koordinatas. Po valandos ir to telefonisto nebuvo, tai reikėjo ieškoti pagalbos pas Stuttgarto lietuvių kleboną. Kunigas Kazimieras Senkus buvo nustebejęs, kad tokie dideli įvykiai darosi jo parapijoje, jam nežinant atvyksta ministras, ambasadorius, kiti aukšti Lietuvos valdininkai ir steigia "atstovybes". Tas slaptumas jį jau stebino, bet didžiausią įspūdį jam padarė tai, kad jo nauja, niekad negirdėta avėlė yra tikras švabas Bernd Hack, turintis biznio patarėjo firmą. Gerai, kad Lietuva turi draugų kitataučių, gerai, kad Lietuva eina į Vakarų rinką, bet ar tas "gerumas" turi eiti taip toli...

Yra pačioj Lietuvoj ir išeivijoj pakankamai protingų žmonių, kuriems irgi reikėtų duoti tą galimybę - pasidirbėti sau ir Lietuvai. Ypač jauni žmonės galėtų tobulintis, bet jau ne pirmas atvejis, kai nepermatomais kanalais, nieko bendro prieš tai neturėjus užsienietis tampa Lietuvos atstovu Vokietijoj ar kitur.

Gaila, kad taip "išparduodama" Lietuva!

Romas Šileris

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Siūlo šias paslaugas:

parūpina bilietus kelionėms lėktuvais, laivais, užsako viešbučius.

Organizuojami skrydžiai iš Londono į Vilnių ir atgal:

pirmadieniais - iš Gatwick,
trečiadieniais ir šeštadieniais - iš Heathrow.

Bilieto kaina - £285.

Nuo lapkričio 1 d. Skandinavijos Avia Sistema (SAS) kasdien (išskyrus sekmadienius) organizuoja skrydžius iš Mančesterio (per Kopenhagą) į Vilnių ir atgal.

Bilieto kaina - £320.

Dėl smulkesnės informacijos kreiptis:

Gunnel Travel Service LTD
Hayling Cottage Stratford St. Mary
Colchester Essex CO7 6JW
Tel (+44-206) 322033
Fax (+44-206) 322352

Užs. 784

Litas ir užsienio valiutos

Lietuvos bankas pagal valiutų kursus vidaus ir pasaulio valiutų rinkose nuo 1993 m. spalio 20 d. nustatė tokius oficialius lito ir užsienio valiutų santykius:

Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.	Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.
Anglijos svarai sterlingų	6.0571	Latvijos latai	6.6837
Australijos doleriai	2.6937	100 Lenkijos zlotų	0.0201
Austrijos šilingai	0.3523	Norvegijos kronos	0.5650
100 Baltarusijos rublių	0.0988	Olandijos guldenai	2.2034
Belgijos frankai	0.1131	Prancūzijos frankai	0.7004
Čekijos kronos	0.1398	100 Rusijos rublių	0.3396
Danijos kronos	0.6092	SDR	5.6880
ECU	4.6979	Singapūro doleriai	2.5696
Estijos kronos	0.3091	Suomijos markės	0.7179
Ispanijos pesetos	0.0307	Švedijos kronos	0.5135
100 Italijos lirų	0.2537	Šveicarijos frankai	2.8083
Japonijos jenos	0.0377	100 Ukrainos karbovancų	0.0679
JAV doleriai	4.0510	Vengrijos forintai	0.0415
Kanados doleriai	3.0599	Vokietijos markės	2.4769

Bankai iš juridinių ir fizinių asmenų užsienio valiutą perka ir jiems parduoda pagal pačių bankų nustatytus užsienio valiutų pirkimo ir pardavimo kursus.

EUROPOS LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN - Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE
Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and
Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England
Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X
Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 23 svarai;
Vokietijoje - 85 DM. Visur kitur - 30 sv.

Vienoje skiltyje idėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštį kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis
Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negražinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 42 išsiųstas iš Vilniaus spalio 25 d.

"EL" redakcijos ir administracijos adresas pasilieka tas pats. Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvių" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

"EL" adresas Vilniuje: A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.
Tel.: 010 370 2 622 466 Faksas: 010 370 2 614 984 SL 1436

Redaktorius Mindaugas Milieška

AUKOS SPAUDAI

Rev. V. J. Damijonaitis - 7.50 sv.

J. Kmita - 21 s.

A. Kalvaitytė - 10 sv.

A. Janusevičius - 15.75 sv.

J. Pukteris - 2 sv.

J. Petrenas - 2 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

Z. Juras vyksta į Lietuvą. Dėl tarpininkavimo įvairių reikalų sutvarkymo Lietuvoje prašome kreiptis iki š. m. lapkričio 10 d. adresu:

11 London Lane, Bromley,
Kent, BR1 4HB.
Tel. 081 460 2592.
Fax. 081 318 7643.

LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO BAŽNYČIA LONDONE

21 The Oval, E2 9DT
rytinėje Londono
centro dalyje.

Iėjimas iš Hackney Road.

Tel. 071 739 8735

Pamaldos sekmadieniais -
9 ir 11 val.

Artimiausia požeminė stotis -
Bathnal Green centrine linija.

Autobusai iš miesto centro:
26, 48, 55.

PAMALDOS

Nottingham - spalio 24 d., 11.15
val., Židinyje.

Coventry - spalio 24 d., 14 val.,
Šv. Elzbietoje.

Leamington Spa - spalio 24 d.,
16 val., Šv. Petre.

Nottingham - spalio 31 d., 11.15
val., Židinyje.

Northampton - spalio 31 d., 18
val., Šv. Lauryn.

Manchester - spalio 31 d., 12.30
val.

Nottingham - lapkričio 1 d., Visų
Šventė, lapkričio 2 d., Vėlinės 10
val. ryte, Židinyje.

Nottingham - lapkričio 7 d.,
11.15 val., Židinyje, o 12.30 val.
kapinėse.

Bradford - lapkričio 7 d., 12.30
val.

Stoke on Trent - lapkričio 13 d.,
šeštadienį, 16 val., Šv. Vulfstane.

Eccles - lapkričio 14 d., 12.15 val.

Nottingham - lapkričio 14 d.,
11.15 val., Židinyje.

LONDONE

BRITŲ-LIETUVIŲ PAGALBOS FONDAS VAIKAMS LIETUVOJE

Gautos aukos:

10 sv. - Danutė Vassiliou iš
Romford.

Ji kas mėnesį aukoja po tam
tikrą sumą.

Offord Churchill-Redcliffe
ligoninė atiduoda savo naudo-
tus penkis Renal siurblius, ku-
riais yra valomi inkstai.

Sekmadienį, spalio 18 dieną, po
pamaldų tautiečiams buvo parody-
tos žinomo Lietuvos režisieriaus P.
Abukevičiaus vaizdajuostės, S.
Kasparo parvežtos iš Vilniaus.
Viena vadinasi "Vilties karalys-
tėje", joje pasakojama apie Vil-

PADĖKA

Vilijampolės vaikų pensionato
administracija vaikų vardu nuošir-
džiai dėkoja Britų-Lietuvių pagal-
bos vaikams Lietuvoje fondui už
gautus puodus, avalynę, spalvo-
tus pieštukus bei flomasterius ir ki-
tas dovanas. Šią labdarą gavome
per poną Stasį Kasparą, kuriam
esame labai dėkingi už asmeninį rū-
pestį perduoti šiuos daiktus. Taip
pat dėkojame ir už siuntinuką, kurį
gavome per paštą š. m. spalio mėn.
6 d.

Trumpai norėčiau papasakoti
apie mūsų vaikų pensionatą. Šiuo
metu nuolat gyvena 194 sutrikusios
psichikos ir protiškaitei atsilikę nuo 6
iki 18 metų amžiaus vaikai. Didelė
jų dalis našlaičiai. Vaikai gyvena
gana prastose sąlygose. Pablogėjus
ekonominei padėčiai nepakanka
skiriamų lėšų visiems vaikų porei-
kiams, pastatų eksploatacijai. Su
valstybės, rėmėjų ir Dievo pagalba
uginame, laviname, globojame li-
kimo nuskriaustus vaikus.

Dar kartą širdingai dėkojame už
tai, ką gavome. Linkime visiems
fondo nariams ir rėmėjams geros
sveikatos ir laimės. Tepadeda Die-
vas Jūsų kilnioje veikloje.

Juozas Laurynas

Vilijampolės vaikų pensionato
direktorius

MOKYKLAI - SEPTINTI METAI

Laiške "Europos lietuviui" Gajutė O'Brien patikslino, kad Londono
lietuvių Maironio mokykla įsteigta 1987 m. Šį rudenį ji pradėjo sep-
tintuosius metus. Nuotraukoje - mokiniai ir mokytojai, įsiamžinę
Velykų progą.

Rudens semestras mokykloje prasidėjo rugsėjo 11 d. Spalio 30 d.
bus pertrauka. Baigs Kalėdų atostogomis. Eglutė - gruodžio 11 d.
Renkasi šeštadieniais 10-12 valandomis Lietuvių Namuose.

Kaip sakė šių vasarą "EL" redakcijoje apsilankiusi Gajutė O'Brien,
užsiėmimai Maironio mokykloje - tai ir besimokančių vaikų, ir jų tėvų
pasiaukojimas. Daug kam toli iki mokyklos, kuri veikia Lietuvių
Namuose Londone, beveik visiems valandą užtrunka atvažiuoti.

niaus Karoliniškių ugdymo namų
gyvenimą, kuriose yra gydomi ir
globojami vaikai su negaliomis.
Prie šios vaizdajuostės pagaminimo
prisidėjo ir "Europos lietuvis". Kita
vaizdajuostė - "Lietuva". Abi žiū-
rovai maloniai priėmė, sakydami,
kad ne tik pamatė savo Lietuvos
gražią gamtą, bet ir joje esančius
nelaimingus vaikus.

Fondo vadovybė šias vaizda-
juostes naudos anglų ir mokyklų
remėjų supažindinimui su Lietuvos
negalios ištiktais vaikais ir pačia
Lietuva.

FUTBOLAS

Spalio 17 dieną Hackney-Leyton
lygos trečiosios divizijos komandų
susitikimas: Princess Alice - Lit-
huanian Victoria 1:7.

A+ A JONAS KUZMA

1993 m. rugsėjo 25 d., eida-
mas 75-uosius metus, nuo asbes-
tosis mirė Jonas Kuzma. Jis gimė
1919 m. balandžio 2 d. Pavarki-
nių kaime, Sintautų valsčiuje, Ša-
kių apskrityje. Palaidotas spalio
mėnesį. Šeimos ir giminių netu-
rėjo.

A+ A

ANTANAS STEPONAVIČIUS

1993 m. spalio 9 d., sulaukęs
73 metų amžiaus, nuo užsisenė-
jusios vidurių ligos mirė Antanas
Steponavičius. Jis gimė 1920 m.
gegužės 11 d. Mančesteryje, senų
emigrantų šeimoje. Palaidotas
spalio 15 d. Middleton. Lankė
lietuvių klubą.

A. P-kis

Pavasarinis Didžiosios Britanijos lietuvių Sąskrydis Sodyboje

Tradicionis "Pavasario lietuvių Sąskrydis"
Lietuvių Sodyboje įvyks
1994 metų gegužės 28-29 dienomis.

Visas D. Britanijos lietuviškas kolonijas
kviečiame pradėti ruoštis šiam sąskrydžiui.

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS LONDONE

Pagrindinis 76-asis Lietuvos Nepriklausomybės
minėjimas, rengiamas Didžiosios Britanijos Lietuvių
Sajungos, įvyks 1994 metų vasario 19 d. 18.30 val.
Bishopsgate Instituto koncertų salėje (Bishopsgate,
City of London).

Nottinghamo moterų draugija
spalio 30 d., 18.30 val., Latvių klube
(1A Standhill Rd., Carlton Hill, Nottingham)

ruošia Rudens balių.

Iėjimas 5 svarai vienam asmeniui. Kas norės dalyvauti,
prašom užsirašyti iki spalio 28 d. Skambinkite 505686-609375.
Kviečiame tautiečius apsilankyti

Moterų draugijos valdyba

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsitrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos
nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Nesiseka Clintono Amerikai

Kada mažytė Haiti sala neleido
Amerikos kariams išlipti iš laivų sos-
tinėje Port-au-Prince, prezidento Clin-
tono administracija patyrė gal di-
džiausią nužeminimą pasaulio akys.
Įvykiai Somalyje bei Bosnijoje irgi
prisidėjo prie tvirtinimo, kad Ameri-
kos užsienio reikalų politika nesi-
orientuoja pasaulio reikaluose. Jau se-
nokai buvo sakoma, kad prezidentas
tebėra žalias užsienio politikoje ir į ją
mažai kreipia dėmesio, o jo užsienio
reikalų ministras Warren Christopher
irgi mažai turi patyrimo tokiuose rei-
kaluose. Haiti yra paskutinis tos politi-
kos pavyzdys. Ten diktatorius genero-
las Cedras atsisakė įsileisti dabar
Amerikoje gyvenančių teisėtai išrinktą
Haiti prezidentą Aristide, ir Amerika
nutarė pasiųsti šešis karinius laivus
JTO sankcijoms prižiūrėti. Bosnijoje
gi Amerika norėjo leisti musulmonams
importuoti ginklus ir grąsino
bombarduoti serbų pozicijas iš oro.
Tam smarkiai pasipriešino europie-
čiai, kurie ten laiko savo karius. Ne-
geriau sekasi Amerikai ir Somalyje,
kur jos kariams nepavyko sugauti ge-
nerolo Aidid. Europos valstybės kaip
Italija, Belgija ir kitos grąsina atitrauk-
ti iš ten savo kariuomenes, manoma,
dėl Amerikos elgesio.

Amerikai išsakomi užgauliojimai
dėl panašių įvykių, atrodo, supykino
prezidentą. Jis jau pasakė, kad Ameri-
kos santykiai su Tolimųjų Rytų eko-
nomiškai stipriais kraštais yra svar-
biau negu istoriniai ryšiai su Europa.
Jo užsienio reikalų ministras ėjo dar
toliau, pridėdamas, kad "specialūs sa-
vitarpio santykiai" su Britanija ir At-
lanto aljansas yra palaidoti. Jų svarba,
žinoma, sumažėjo po Sovietų Sąjun-
gos žlugimo ir šaltojo karo pabaigos.

Nobelio taikos premija aparteido nugalėtojams

Sunkus buvo kelias, kuris privėdė
Pietų Afriką atsisakyti aparteido ir pri-
imti sprendimą dėl daugpartinių rinki-
mų. Jie turi įvykti kitų metų balandžio
mėnesį. Tada, be abejo, juodieji turės
valdžią ir Nelson Mandela pakeis F.
W. de Klerk prezidento pareigose.
Kaip atpildą tie du vyrai ir gavo bend-
rą Nobelio Taikos premiją, kurios ver-
tė yra pusė milijono anglišių svarų.
Jie abu gal daugiausia ir prisidėjo prie
aparteido panaikinimo. Santykiai tarp
juodviečių kartais buvo labai audringi
ir nelabai draugiški, nors jiedu ir tu-
rėjo specialias telefono linijas susisiekti
vienas su kitu. Tačiau, matyt, ryžtas
nugalėti visus sunkumus padėjo jiems
užmiršti asmeninius ginčus. Nors
Taikos premijos paskyrimas buvo
sveikintinas dalykas, tai nepašalins visų
sunkumų, kurie gresia Pietų Afrikai,
siekiant daugumos valdžios. Tam yra
priešų ir tarp baltųjų, ir tarp juodųjų.

Angoloje vėl mūšiai

Kai po rinkimų sukilėlių Unita va-
dovas Jonas Sawimbi nesutiko priimti
rezultatų, nes rinkimus laimėjo mark-
sistinė MPLA vyriausybė, ir Unita nu-
tarė tęsti karą toliau, jis nustojo daug
simpatijų. Amerika atsisakė remti
Unita. Bet, atrodo, Pietų Afrika, bent
slaptai, sukilėliams padeda ir jie tęsia
pilietinį karą prieš vyriausybę. Sukilė-
liai turi užkariavę didelį žemės plotą.
Paskutinis susikirtimas įvyko Cuito
mieste, po to, kai prasidėjo Unita ata-
ka. Ten žuvo 35 000 žmonių. Pagal
korespondentų pranešimus, miestas
yra daugiau panašus į pragarą negu į
tą gražų miestą, kuris buvo Angolos
pažiba anksčiau.

Mirties bausmė nebus taikoma

Pranešama, kad parlamentari, su-
ruošę sukilimą prieš Jelciną, nebus
apkalinti išdavyste, už ką grėstų mir-
ties bausmė. Jie kaltinami masinio
pasipriešinimo sukiršinimu, už tai gali
būti nubausti iki 15 metų kalėjimo.